



Noore ajuteadlase Jaan Aru sõnul ei tohiks teadlased olla omaette nokitsejad.

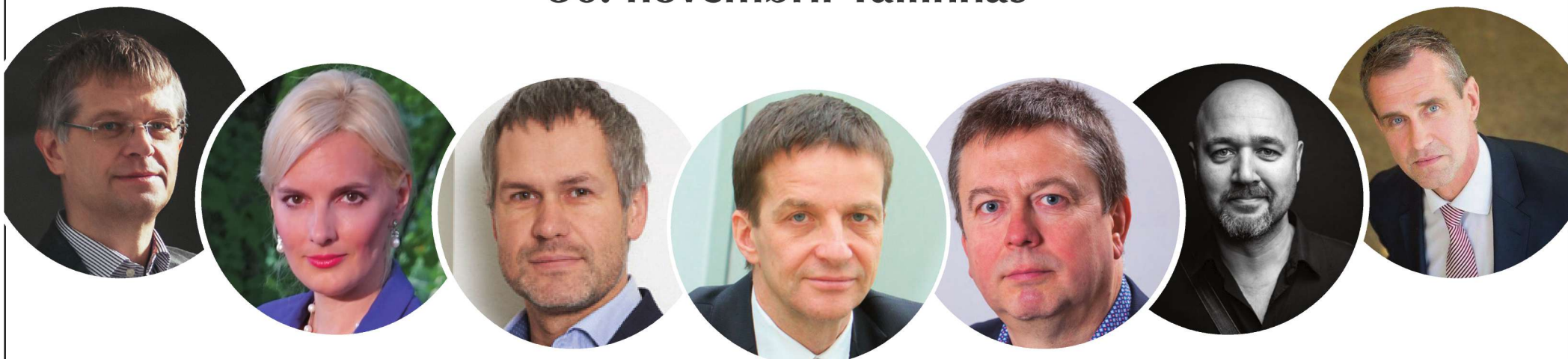
► Pärnu Konverentsid

Esmaspäev, 31. oktoober 2016 nr 198 (5558) 3 eurot

KONFERA

EESTI JUHTIDE PÄEV

30. novembril Tallinnas



Eesmärk on aidata juhtidel leida lahendusi olukorrale, kus palgatõusul on piir ees, efektiivsus ei kasva ja uusi inimesi raske leida?

Teemad ja esinejad

- **Eesti majanduse hetkeolukord ja väljavaade** Eesti Panga president **Ardo Hansson**
- **Mis takistab Eesti ettevõtteid tegema sammu uuele arenguastmele?** **Urmo Vallner**, OÜ Velström Vallner Tohver partner
- **Kuidas kasvatada ettevõtte tulemust kaasates maksimaalselt olemasolevaid töötajaid?** **Aivar Rehe**, AS Tere juhataja
- **Kuidas juhi usaldusväärsus mõjutab ettevõtte tulemusi?** **Erlend Sild**, FranklinCovey konsultant ja ettevõtja
- **Miks juhtide tehingud ja läbirääkimised luhtuvad tihti vähese kuulamise tõttu?** **Georg Merilo**, läbirääkimistreener
- **Koondatud juhi omakogemus: ebaõnnestumisi ei ole olemas, on ainult kogemus** **Jüri Kriisemann**, Eesti Telekom endine valdkonnajuht
- Päev juhib koolitaja ja coach **Jaana Liigand**

Registreeru kohe!
Täna veel soodushind!

Lisainfo ja registreerumine: www.konfera.ee



ROMAN TAVAST

EST. 1923

TÄNA JA TUNNUSTA TÖÖTAJAJD NING KOOSTÖÖPARTNEREID.



Staažimärgid kaua panustanud töötajatele.



Rinnamärgid juhatuse ja nõukogu liikmetele.



Unikaalsed korporatiivehted töötajatele ja koostööpartneritele.



Logomärgid eesliini töötajatele.

Meie kirg on ajatud asjad.

Kui kullassepp ja kunstnik Roman Tavast asutas 1923. aastal märkide, medalite ja auhindade valmistamise ettevõtte, sai sellest Eesti Vabariigis valdkonna suurim ja hinnatuim tegija. Me oleme teinud oma tööd südamega ligi sajandi ja teame seetõttu, mida tähendavad aeg ja traditsioonid. Me oskame neid luua ka oma klientidele. On selleks siis auraha, märk, medal või kooli lõpusõrmus - ükski nendest ei ole pelgalt ehe, vaid tükike aega, millel on rääkida oma hingega lugu.

Roman Tavast

WWW.ROMANTAVAST.EE



VÄLISTURG

Miks mitte asutada Aafrikasse pesupood

Pindi Kinnisvara juht Kalev Roosiväli märkas mõni aasta tagasi reisil Ugandasse, et seal pole häid pesupoodi, ja otsustas vea parandada. Tema kahe Aafrika pesupoe käive on nüüd umbes 100 000 dollarit aastas. ▶ 6-7



MAKSUTAGASTUSED

Soome maksupettuste jäljed toovad Eestisse

Soomes tuli välja sadu ettevõtete identiteedivargusi, millega üritati riigilt välja petta erinevate maksude tagastusi. Kui kõik katsed õnnestunuks, kaotatuks ettevõtteid vähemalt 30 miljonit eurot. ▶ 8

INVESTOR

Investor Toomas müüs Tallinna Vee aktsiad

Tallinna Vesi rõõmustas aktsionäre kasumi ja käibe kasvuga, aga investor Toomase mure kohtuasjade pärast osustus sedavõrd suureks, et ta otsustas Tallinna Vee aktsiad oma portfelist ikkagi välja visata. ▶ 18-20

PÄEVA TEGIJA ▲

Ain Hanschmidt tegi aasta tehingu

Riias Balti ühinemiste ja ülevõtmiste ning erakapitali foorumil kuulutati aasta tehinguks Eesti Gaasi ost. Ostja oli ASI Infortar tütarettevõtte Trilini Energy ning müüjad Fortum ja Gazprom. Infortari juhatuse liige ja Eesti Gaasi nõukogu esimees **Ain Hanschmidt** pole konkurentide meelehärmiks salanud, et tal on energeetikas suured plaanid ning Eesti Gaas plaanib laieneda eeldusel, et gaasiturust suureneb. Trilini Energy ostis Fortumilt Eesti Gaasi 51% osaluse avaldamata hinnaga ja Gazpromilt 37% osaluse 24,5 miljoni euroga.



Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 31. oktoober 2016
nr 198 (5558) 3 eurot

EUR/USD
1,0909 ▲

USD/EUR
0,9167 ▼

EUR/SEK
9,8587 ▲

EUR/RUB
68,6090 ▼

NordPool
43,84 ▲

Euribor
-0,212 ▼

INVESTEERIMINE

Tormijooks gurule

Investeeringimishuvi vallutab Eestis aina uusi tippe. Soome tuntuima börsiguru Seppo Saario esinemine ja raamatu esitlus tõid Tallinnas kokku sadu huvilisi. ▶ 4-5

FOTO: ANDRAS KRALLA



► Koos ametikohustustega kaasneb ka harjumine ihukaitsjatega, kellele tuleb Kersti Kaljulaidil järgmised viis aastat teada anda igast oma sammust.

TIPPHETKED**Kuu fotodel**

Lõppeva kuu üks olulisemaid hetki oli see, kui riigikogu valis Kersti Kaljulaidi Eesti uueks riigipeaks ja meie ajaloo esimeseks naispresidendiks.

ANDRAS KRALLA,
ANDRES HAABU
aripaev@aripaev.ee

Äripäev

► Tervitus ja hüvastijätt. Ametisse saabuv ja ametist lahkuv presidendipaar.

**LAIENDUS****Tähelepanu, uued töökohad!**

▲ ABB uus äriteeninduskeskus toob linna 400 uut töökohta. Bo Henrikssonil (vasakul) aitab käivitusnuppu vajutada ka minister Kristen Michal. FOTO: ANDRES HAABU

Reparo!
www.reparo.ee

**ÄRIPINDADE
EHITUS, REMONT,
SISEVIIMISTLUS**

OÜ Eurotann pankrotihaldur Indrek Naur müüb

**KEILA VALLAS
ASUVA KINNISTU KOOS
TOOTMISHOONETE JA
VALLASVARAGA**

Info kinnistu jm vara kohta on võimalik saada veebilehelt www.oksjonikeskus.ee või pankrotihaldurilt meiliaadressil indrek@in.ee või telefoninumbri 601 2900

UUS JUHT**Kruuda asemel Teret juhtima**

▲ Endine pangajuht Aivar Rehe lähetati juhtima pankrotis vaevlevat Tere piimatööstust. FOTO: ANDRES HAABU

**FUNKTSIONAALNE
MOOS**
Mustikast & Vaarikast
Kindainetega
VALMISTATUD VALGAMAAL AAKRES

www.moos.ee tellimine@moos.ee

27 AASTAT TOOTMIST

PARIM TOODE LÕUNA-EESTI VÄRKEETVÕTTELT 2015



Arhiivikarp
19,- €
+ KM



Riiul "Light" alates
80,- €
+ KM



Tugirist ja tugevad
küljeplaadid tagavad
stabiilsuse



Laminaadist
lükandustega
arhiivikapp alates
275,- €
+ KM



Metallist arhiivikapp
alates
220,- €
+ KM

Saadaval uus
kataloog!



Muudame arhiveerimise lihtsaks

AJ pakub juba 40 aastat parimaid sisustuslahendusi töökohtade kujundamisest kuni montaažini. Pikaajalised kogemused muudavad meid oma ala asjatundjateks. Meie valikus on üle 15 000 toote kontorisse, kooli, lattu ja tööstusele. Vaata ajtooted.ee



ÜLLATAVALT PALJU™

INVESTEERIMINE

Saario: need on minu enda kogemused



Soome börsiguru Seppo Saario meeleldi lihtsat investeerimishõnu ei jaga, et osta seda või seda aktsiat, küll aga jagab ta meeleldi põhimõtteid, kuidas ta ise investeerides jõukaks sai.

SIRJERANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev



“Kõiki neid soovitusi olen oma rahaga proovinud,” rääkis Saario laupäeval Investeermisklubi vestlusõhtul, kus ta esitles oma investeerimisraamatu värskemat eestikeelset trükki. Autogrammi soovijate saba lookles pikalt. Esimene trükk ilmus raamatust juba 1972. aastal, värskem selle aasta algul.

“Armastan oma vara ise juhtida ja ambitsioon on ka õppida. Saario raamatud ja seminarid on väga hea eesküju,” rääkis aknakatete tootja ASi Sunorek ja veel mitme ettevõtte omanik ja juht Priit Pals, kes on nõuks võtnud pika ettevõtjakarjääri järel nüüd ka investeerimismaailma põhimõtted selgeks saada. Saario raamatu esimene eestikeelne väljaanne, mis oli 1990. aastatel Eestis pea ainus aktsiatesse investeerimisest rääkiv raamat, on loetud. “Mulle meeldib Saario viis börsiteemadest lihtsate sõnadega rääkida,” ütles Pals. “Eesti profid teevad asja vahel liiga keeruliseks, mistõttu tavainimene ei usu, et hakkama saab, ja hoiab eemale.”

Raha on samuti looming

Kasulik nõu on Palsi arvates näiteks Saario soovitus jälgida, kas ettevõtte insaiderid ka ise oma firma aktsiaid ostavad või hoopis müüvad. Ja seegi, et uue uhke kontori ehitus on signaal aktsia müügiks, sest see pole tark viis omanike raha kasutada.

Huvi inimeste vastu, kes on oma ala tipud, tõi Saariot kuulama näitleja Jan Uuspõllu. “Raha on minu arvates samuti looming,” naeratas Uuspõld. Ja kui kunagi endal raha üle peaks jääma, kulub teadmine ära, mis sellega peale hakata.

Saario (78) pole palgatööd vajanud 1989. aastast, kuid investeerimist jätta ei

saa, ehkki on üritanud. Praegu on tal kolm portfelli, millest ühes on need aktsiad, mida ta kunagi ei müü ja mis jääb lastele päranduseks. Teised kaks on rohkem mänguruumi võimaldava strateegiaga. Lisaks investeringud kinnisvarasse, kunsti ja kulda. Kulla kohta ütles Saario, et seda võiks tal investorina rohkemgi olla, kuna katteta paber raha on ringluses liiga palju. “Loodan kulla hinna tõusu,” ütles ta, jäädes siiski enim börsile investeerimise usku.

Esimese aktsia – ühe või kaks – ostis Saario teismelisena üsna sõja järel suvel teenitud raha eest. Isa soovitusel oli see Fordi, Ameerika ettevõtte aktsia, sest mine sa idanaabrit tea. Juba esimese aktsia omanikuna oli Saariole iseenesestmõistetav, et tuleb minna aktsionäride koosolekule. Sellest kujunes lõbus lugu, kuidas poisike kaheksa vanema mehega aktsionäride koosolekut pidas ja seejärel korraldatud lõunasöögil Fordi juhi kõrval einestas ja sisukat lauavestlust pidas. Ent sellest sai ka Saario investorielu üks läbivaid põhimõtteid – tunne ettevõtet, võimalusel käi kohal, suhtle ja kogu infot.

Niisamuti on Saario rusikareegel, et hea on investeringu sellise firma aktsiasse, mis igal aastal suudab dividendi suurendada. Aktsiate hinnad kõiguvad ja kasumimüüri saab “mängida”, kuid dividend ei peta. Kui läbi selle prisma vaadata Tallinna börsile, on Tallink küll vaieldamatult börsi staar ja hästi juhitud ettevõte, kuid dividendipoliitikat pole ollagi, osutas Saario.

Börsiettevõtte seisukohast pälviv just järjekindel dividendipoliitika investorite usalduse. Kindlasti ei ole see hea, kui ettevõtte iga väiksema probleemi peale dividende kärbib. Ilmselt pole aga keegi Tallinki juhtkonnas dividendipoliitika tähtsust sellisel moel teadvustanud, arutles vanameister.

Väikeinvestor Rait Kondor sai otse küsides siiski teada ka ühe konkreetse aktsia, mille vastu Saario ise praegu huvi tunneb.



▲ Vestlusõhtul sai osta Soome börsiguru Seppo Saario raamatut “Kuidas ma investeerin börsiaktiasse”.
FOTOD: ANDRAS KRALLA

See on üks tankerite tootja (TNK) USA börsil, mille aktsial võib olla suur tõusuruum, kui nafta hind toibub ja kaubavahetus elavneb. Alusnäitajad, millest Saario joondub, on head. Kondori sõnul kavatseb ta seda aktsiat nüüd ka ise analüüsida. Lisaks märkis ta vestlusringis kuuldust enda jaoks üles, et jälgida tuleb ettevõtete võimet kasvada. Vähem veendunud on Kondor Saario arvamuses, et USA presidendivalimiste järel lähevad börsid langusesse.

Ka gurut eksivad

Saario laiem hinnang börside praegusele seisule oli, et võime olla lähedal hetkele, kus pole enam uut raha peale tulemas, mis aktsiate hinda veelgi kergitaks. Kuni aga intressimäärad on madalal, peaks hinnatase püsima.

Saariole endale meeldivad ettevõtted, kus investoriteks on rohkem pärisomnikud, mitte institutsionaalsed või välisinvestorid, kes negatiivse signaali peale esime-

sena müüma kiirustavad. Sellised ettevõtted peavad börsilangusele paremini vastu. Vanameister ei eitanud, et ka gurut eksivad. Viga oli näiteks Facebooki aktsia müümine.

Saario põgusalt väljatatud slaidid sellest, kuidas ta analüüsib aktsia trendi ja kuidas ta on panustanud instrumentidesse, mis peaksid tema vara kaitsma USA börsi languse eest, olid algajale investorile kainestav meeldetuletus, et teadlik investeerimine tähendab kõva tööd ja rehkendust.

Ent samas – saab ka teisiti. Saario klassikaline näide on ajaloo professorist Eino Jutikkalast, kes investeeris ennast kasinast õpetaja palgast multimiljonäriks. Igast palgast investeeris ta alati ja iga börsililmaga kindla summa aktsiatesse, panustades ettevõtetele, kes olid omal alal turu liidrid. Seda lugu räägib Saario julgustuseks, et investeerimist ei takista kasin palk, ja rõhutamiseks, kui oluline on investeerimisel edu saavutamiseks distsipliin ja järjekindlus.



TASUB TEADA Seppo Saario rusikareeglid

Investeeri ettevõtetesse, mille käive kasvab ja dividend kasvab.
Jälgi eelkõige firma käekäiku, mitte aktsia hinda.
Panusta sektori liidritele.
Jälgi, kas firma juhtkond ise investeerib ettevõttesse.
Trend on investori sõber.
Tõeliselt rikkaks on aktsiatega saanud need, kes kunagi ei müünud.
Õnne peab ka olema.

◀ **Soome börsi-guru Seppo Saario** juhtis tähelepanu, et Tallink on küll Tallinna börsi staar ja hästi juhitud ettevõtte, kuid dividendipoliitikat pole ollagi.
FOTOD: ANDRAS KRALLA

KOMMENTAAR Kutsuge investor Toomas

JAAK ROOSAARE
investor

Eesti firmade dividendipoliitika kipub lähtuma rohkem põhiomaniku suvast või investeerimisvajadusest.

Seppo Saario tõi näiteks Tallinki. Ettevõtte on turuliider, teenib korralikku rahavoogu ja võiks igal aastal dividendi ühe sendi võrra kasvatada. Milline on Tallinki tegelik dividendiajalugu? Nagu ütles Seppo, *“they have no plan”* (neil ei ole mingit plaani). Üks võimalus Eesti bör-

sifirmade dividendikultuuri parandada oleks kutsuda nõukogusse ka väikeinvestorite esindaja. Olgu selleks keegi Investeerimisklubist või kasvõi investor Toomas.

Olen analüüsinud Eesti börsifirmade pikaajalist tootlust investoritele ja üks ühele tuleb välja seos dividendide ja kogutootluse vahel. Konkurentsilt parimat tootlust on aktsionäridele pakkunud Tallinna Kaubamaja, Merko Ehitus, Tallinna Vesi ja Harju Elekter. Kõigil neil on pikaaja-

line ja pigem kasvavas trendis dividendiajalugu.

USA aktsiaturgudel on populaarseks saanud strateegia investeerida firmadesse, mis on läbi ajaloo dividende kasvatanud. Investoritel on valida enam kui saja börsifirma vahel, kes on suutnud igal aastal dividende kasvatada üle 25 aasta järjest. Või 19 ettevõtet, kes on suutnud seda teha 50 või enam aastat. Eesti börsilt sellist ajalugu veel ei leia, kuid ettevõtted võiksid olla huvitatud sellise ajaloo loomisest.

Seemned on istutatud, ootame tulemusi

TÖNIS-DENIS MERKULJEV
Investeerimisklubi asutaja

Olles vestelnud läbi Investeerimisklubi ajaloo mitme edu-ka börsiinvestoriga nii Eestis kui ka välismaal, võin väita, et Seppo on üks oma ala parimaid.

Vanameistriga suheldes on tunda tema investeerimiskogemust ja turudünaamika mõistmist. Enim vaimustas mind Seppo vastus küsimusele: “Mis on kõige olulisem investeerimise juures?”

Börsimeistri vastus oli üllatav: “Tunnen, et ma ei tee enam nii häid investeerimisotsuseid ja tulemusi kui varem. Vanasti suhtlesin väga palju sarnaselt mõtleivate inimestega ja osalesin *“networking-üritustel”*. Just nendel üritustel sai ligi informatsioonile ja jõudis inimesteni, kes

teadsid midagi sellist, mida mina ei teadnud. Tippaegadel oli mu ümber rohkem inimesi, kellele sain helistada ja küsida arvamust erinevate uudiste mõju ja aktsiate kohta.”

Seda oli südant soojendav kuulda, sest oleme Investeerimisklubiga loonud Eesti kogukonnale just sellise keskkonna, mida Seppo Saario taga igatseb.

Arvan, et Seppo Saario ja teiste välisinvestorite külastus Eestisse rikastab meie ühiskonda ja loob finantsiliselt tugevama riigi. Usun, et 250st üritusel osalenud investeerimishuvilisest sai nii mõnigi väga suure motivatsiooni laengu, et suunata rohkem tähelepanu oma investeerimisoskustele. Seemned on istutatud, nüüd jääb oodata tulemusi.

» **Üks võimalus Eesti börsifirmade dividendikultuuri parandada oleks kutsuda nõukogusse ka väikeinvestorite esindaja.**

Jaak Roosaare



Bhutan-Nepal-Tai	29.12.-15.01.2017	3990.-
Peruu-Boliivia-Tšiili	24.01.-22.02.2017	4890.-
Patagoonia seiklusreis	18.02.-08.03.2017	3390.-
Portugali avastusretk	20.-31.05.2017	1190.-
Jaanipäev Baikali ääres	14.-25.06.2017	1590.-
Baikal - Mongoolia	10.-26.07.2017	2590.-
Kamtšatka loodusreis	02.-13.08.2017	2990.-

Islandi matk	02.-12.08.2017	1390.-
Assooride seiklusreis	15.-26.08.2017	1590.-
Kailas kora	07.-24.09.2017	3990.-
Aastavahetus Argentinas	28.12.-18.01.2018	4590.-
Aastavahetus Hawaiiil	28.12.-15.01.2018	4990.-
Rongireis läbi Siberi	01.-22.06.2018	2390.-
80 päevaga ümber maailma	01.08.-19.10.2018	13900.-

02.-12.08.2017	1390.-
15.-26.08.2017	1590.-
07.-24.09.2017	3990.-
28.12.-18.01.2018	4590.-
28.12.-15.01.2018	4990.-
01.-22.06.2018	2390.-
01.08.-19.10.2018	13900.-

SANDBERG
REISID

tel 608 0869
Weizenbergi 20b, Tallinn
e-post info@sandberg.ee
www.sandberg.ee

VÄLISTURG

Mustal
Mandril
kullajahil

Aafrikas on täitmata turgu nii palju, et vaid mõne poe avamisega on võimalik saada mandri suurimaks kaupmeheks.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev



Sellise sõnumi andsid ettevõtjad kaubandus-tööstuskoja ja välisministeeriumi eelmisel nädalal korraldatud Aafrika foorumil. Foorum tõi kokku ettevõtjaid nii Eestist kui ka Mustalt Mandrilt, et jagada kogemusi, kuidas paremini koostööd teha.

Paljud Eesti ettevõtjad, kes on Aafrika pinnal kanda kinnitanud, peavad edu võtmeks hea kohaliku partneri leidmist, ent ka oskust võõras kultuuriruumis kohaneda. "Aafrika on senimaani ainuke koht, kus kohalikud ettevõtjad on meie äri avastuli vastu võtnud," ütles Ugandas pesuäri alustanud Kalev Roosiväli.

Kallim, aeglasem ja lõbusam

"Olles ajanud Balti riikides üle 20 aasta kinisvaraäri, kõlab Aafrika pesuturul äritsemine kindlasti lõbusalt," ütles Pindi Kinnisvara tegevjuht Kalev Roosiväli.

Nimelt otsustas ta mõni aasta tagasi pärast reisi Ugandasse avada seal pesupoe. Põhjus lihtne – Ugandas oli kvaliteetsetest pesupoodidest nii suur puudus, et enamik naisi ostis pesu turult, kus ei saanud seda enne soetamist selga proovida. "Minu jaoks oli üllatus, et isegi modellid, kes meie poe casting'ule tulid, ei teadnud oma pesu suuruse numbrit," meenutas Roosiväli.

Ta lisas, et konkurents Ugandas on nii olematu, et kartma ei pea isegi kõikide kaupmeeste hirmu, suurt konkurenti Hiinat. "Praegu lihtsalt pole meil Aafrikas mingit konkurentsi," ütles Roosiväli.

Suurim väljakutse Ugandas äri alustamisel oli Roosivälja jaoks tööloaga seotud külu. Kui eelarvet planeerides arvestati aastaseks tööloa kuluks 500 dollarit, siis lõpuks läks see Euroopa Liidu kodanikule maksma



” Kui vaas Euroopas näeme kustumas soovi midagi ära teha, siis Aafrika on koht, kus on endiselt nälg tegutseda ja leida häid partnereid.

▲ Garage48 juhatusel liige Maarika Susi
FOTOD: ANDRES HAABU

hoopis 2500 dollarit, millele lisandus 1000 eurot taotlemise eest. "See-eest oli nii suur kulu kohe motivatsiooniks, et avada mitu poodi, sest mis selle ühega ikka teha," rääkis Roosiväli. Samuti ei saanud alustada ettevõtet ainult välismaise juhatusel, mistõttu tuli leida kohalik isik, kes oleks äri- ga seotud.

Väljakutse on olnud ka Uganda 30% suurune ettevõtete tulumaks. Samuti võtab asjaajamine tihtipeale kauem aega, kui eest-

lane on harjunud. Näiteks läks Roosiväljal ja tema partneril Siisi Saetalul umbes aastat, et kõik vajalikud protseduurid äri avamiseks tehtud saaks.

Praegu on nende pesupoe Lauma Linge-riel Ugandas kaks kauplust. Plaanis on avada kolmaski. Uganda poe käive on umbes 100 000 dollarit aastas.

Roosiväli lisas, et Uganda on seni esimene ja ainuke riik, kus ta pole äri alustades tajunud negatiivseid hoiakuid. "Nii Venemaale, Lätti kui ka Leetu minnes on mind tihti vaadatud suhtumisega, et mis ma lähen nende liivakasti mängima," ütles ta.

Aafrikas aega jagub

Juba kaheksa aastat mitmes Aafrika riigis tegutseva Nortali Lähis-Ida piirkonna juht Peeter Smitt leiab, et aafriklased on muudatustele avatud – nagu eestlasedki. Vähe- ne konservatiivsus aitab lihtsasti jutule pääseda. "Aafrikas on kerge saada mõne kantsleri või ministri jutule," ütles ta.

Suurim stressiallikas on aga suhtumine aega. "Kui Põhja-Euroopas on aeg lõppev ressurss ja päeva lõppes on see aeg igaves- ti läinud, siis Aafrikas on suhtumine, et küll siis homme teeb asju edasi," rääkis Smitt.

Ka makseharjumused on Aafrikas teist- sugused – maksmata ei jäeta, küll aga veni-



ICC on rahvusvahelise äri juhtorganisatsioon.

ICC on loonud eksporditehingute tarbeks heal kaubandustaval rajaneva ühiskeele – *lingua franca*. See on Incoterms ja teised ICC normid ning näidislingute sari.

„Make Trade Simple!“ on õpetus sellest, kuidas ICC tööriistu kasutades saab:

- teha keerulise lihtsaks
- muuta eksporditehingud selgemaks, siduvamaks, lühemaks
- suurendada ekspordi tehingukindlust
- vältida arusaamatusi ja kadusid tarnel

See on valdkond, kus Eestis on palju arenguruumi.

Tarneklausleid Incoterms, kõiki ICC trükiseid, sh tüüplepinguid, saab soetada ICC Eesti kontorist, A. H. Tammsaare tee 47.

Make Trade Simple!

ICC pädevuskursus eksportööridele-importööridele, logistikule-ekspeederijale

Ainulaadne väliskaubanduskoolitus, millel pole Eestis analoogi!

Siin õpitakse kõike seda, mida teistel kursustel ei käsitata:

- väliskaubanduses valitsevat tehingupõhimõtteid ja -seoseid
- ICC tööriistade (Incotermsi, tüüplepingute ja –normide) oskuslikku kasutamist
- hea ekspordilepingu koostamist ICC näidismüügilepingu abil
- oskust näha ekspordi tervikpilti ning kõigi osaliste rolle ja kohustusi eksporditehingus
- tehinguprobleemide vältimist ja enese kaitsmist, juhul kui midagi peaks viltu minema

Sihtgrupp: ekspordi- ja ostujuhid, ekspedeerijad ja logistikud, juristid, eksporditajad-importitajad, finantsistid, raamatupidajad ja firmajuhid

Õppevorm: loengud, rühmatööd, arutelud, kodused ülesanded ja lõputöö

Koolitused viiakse läbi koostöös ICC Eesti asutajaliikme, koolitusfirma EMI EWTga. Lektoriteks on valdkonna parimad spetsialistid.

NB!
Soodustused ICC Eesti liikmetele ja kuldliikmetele!

Toimumise aeg:

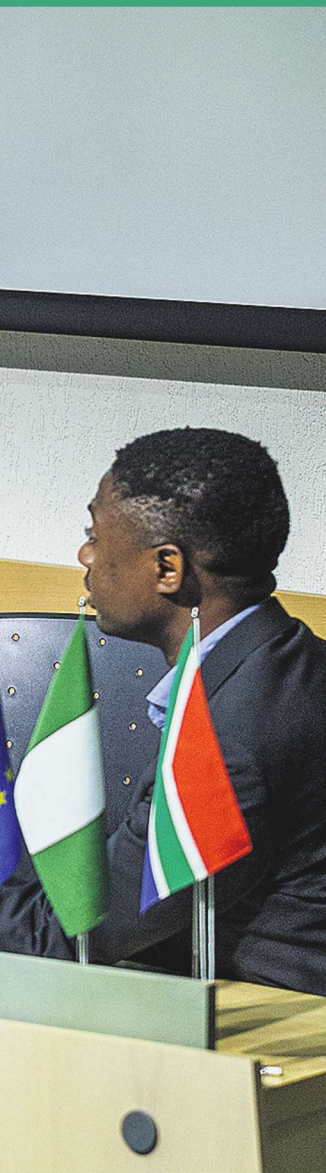
- kursus algab 23. novembril 2016
- kestab kuni 21. aprillini 2017
- kord kuus on kaks õppepäeva loengute, rühmatööde ja arvestustega
- kokku 12 koolipäeva

Kogu kursuse läbinu saab ICC Eesti / Eesti Majandusjuhtide Ettevõtluskooli pädevustunnistuse ning tõendi 14 EAP (364 AT) teenimise kohta.

Kursuse hind: 1480 eurot + km. Tasuda on võimalik ka mitmes osas. **Osaleda võib ka üksikute õppuste kaupa konkreetse vajaduse järgi!**

Kursuse läbiv temaatika on „Väliskaubandus lihtsaks!“ – õpitakse, kuidas seda ICC tööriistu kasutades teha.

Info ja registreerimine:
tel 684 1252 | icc@icc-estonia.ee
vt ka www.icc-estonia.ee



◀ **Eesti ettevõtjate võimaluste üle Aafrikas arutlevad diplomaat Daniel Schaer välisministeeriumist (vasakul), vabatahtlikuna töötanud Maia Klaassen, Eesti Aafrika tudengite eestkõneleja Godswill Nkwusi ja IT-ettevõtja Motheto Selepe.**

tatakse sellega teinekord omajagu. Klientid ootavad rohkem paindlikkust kui Euroopas.

Smitt märkis, et Aafrikas äri ajamiseks on vajalik leida hea kohalik partner. Samuti tuleks alustada mõistlike ootusega. “Kui miski tundub liiga hea, et tõsi olla, siis reeglina see polegi tõsi,” ütles ta.

Kohalik partner on A ja O

Idufirmade loomist edendava ettevõtte Garage48 juhatuse liikme Maarika Susi sõnul on neil Aafrikas tegutsedes kohalik partner olnud A ja O. Nimelt tegi Garage48 Ugandas poolteist aastat kestva vabatahtliku programmi, kus nad korraldasid muu hulgas ka *hackaton*’e ehk omamoodi tehnikalaagreid, kus aidatakse kahe päevaga välja töötada tootmispotentsiaaliga prototüüpe.

Susi rääkis, et leidsid Uganda partneri üsna juhuslikult oma teiste partnerite kaudu. Susi töötas ka ise kolm aastat Ugandas ja aitas kohalikke alustavaid ettevõtteid juhendada. “Ka meie õppisime, et aeg kulgeb Aafrikas teisiti,” ütles Susi. Nimelt on Garage48 harjunud, et tehnikalaagrites töötatakse prototüübid välja väga lühikese ajaga, ent ugandalasi oli raske kindlasse ajapiiri kinni panna. Ajapikku erinev suhtumine aega siiski leebus.

Susi sõnul on Aafrikas märgata, et elanikel on suur soov midagi ära teha. “Neil on vaja vaid mentorlust ja häid näiteid,” ütles ta. “Kui vanas Euroopas näeme kustumas soovi midagi ära teha, siis Aafrika on koht, kus on endiselt nälg tegutseda ja leida häid partnereid,” ütles ta.

Erand kinnitab reeglit

Taxify projektijuhi Karl Aru sõnul on aga Aafrikas lihtsam äri ajada ise kui mõne kohaliku partneriga. “Kahjuks pean ütlema, et meie partnersuhted Aafrikas pole olnud eriti head,” ütles ta. Taxify on praeguseks lõpetanud koostöö Keenia partneriga ja üsna pea saab ühele poole ka koostöö Lõuna-Aafrika Vabariigi omaga.

Aru selgitas, et Taxifyl on väga kindel protsess, kuidas asju ajada ning seda protsessi järgides poleks ka koostöös mingeid probleeme olnud. “Paraku kippusid kohalikud jällegi ise enda protsesse tegema,” ütles ta. “Soovitan minna ise kohale ja otsida ise endale kohalik tiim. See ei tule oluliselt kallim kui kohalikku partnerit kasutades,” ütles ta. Nii on tema sõnul ka võimalik kiiremini otsuseid langetada.

Taxify tegutseb praegu Aafrikas neljas riigis ja viies linnas. Poole aastaga on nende sealne meeskond kasvanud 15 inimesele.

PREEMIA

India ärimees külvab töötajad kinkidega üle

Teemantimagnaat Savji Dholakia on oma ettevõtte Hare Krishna Exports töötajatele tänavu maksnud üle 7 miljoni dollari eest boonuseid, vahendas The Financial Express.

Ka möödunud aastal kinkis firma töötajatele 491 autot ja 200 korterit. Tänavu premeeris ettevõtte tublimaid 1260 auto ja 400 korteriga.

Möödunud aastal ütles Dholakia Indian Expressile, et ta ei kohtle inimesi töötajate, vaid pereliikmetena. “Teemandipoleerijad on pärit samast kohast, kust meiegi. Nad on pere-

liikmed. Oleme kingitusi teinud vastavalt nende töö tulemusele,” selgitas ta. Ärimees pärineb India Amreli piirkonnas asuvast Dudhala külast.

Dholakia on varem meedia tähelepanu alla sattunud sellega, et saatis oma poja raha väärtuse õppimiseks sinikrae töid tegema. Täpsemalt andis ta pojale Drayale kaasa kolm komplekti rõivaid ning 7000 India ruupiat (natuke üle saja dollari – toim) ning saatis ta Kochi sadamalinna omal käel hakka-

ma saama.

TUNNUSTUS

Eesti Gaasi ost oli Baltimaade parim tehing

Balti ühinemiste ja ülevõtmiste ja erakapitali foorumi galauitrusel Riias kuulutati aasta tehinguks Eesti Gaasi ost, kus ostja oli Trilini Energy ja müüjad Fortum ja Gazprom.

Eesti investeerimisfirma Trilini Energy ostis Fortumilt Eesti Gaasi 51% osaluse avaldamata hinnaga ja Gazpromilt 37% osaluse 24,5 miljoni euroga. Võitu põhjendati sellega, et tehing on oluline valdkonna strateegiliselt tähtsuselt ja tehingu väärtus on suur. Tähelepanuväärne on see ka selle poolest, et kohalik kapital ostis välja välisinvestorid.

Kohalik raha võtab koha sisse

Balti era- ja riskikapitali aastatehingu auhinna võitis Providence Equity Partners, kes ostis BITE Groupi. BITE on üks regiooni kolmest suurimast telekommunikatsiooniettevõttest. Žürii tõstis tehingu juures esile selle, et rahvusvahelise suurtehinguga väljus erakapitalifond Mid Europa Partners ettevõtte omanikeringist ning teine Baltikumis tegutsev globaalne erakapitaliinvestor astus tema asemele.

Auhinna Balti ettevõttele

75%

Balti riikide M&A tehingute mahust moodustavad sissetulevad tehingud. Üle poole viimase aja tehingute väärtusest moodustavas energeetika-, kaevandus- ja kommunaalteenuste sektor.

M&A tehingu eest välisturgudel võitis FCR Media Group, kes ostis Belgia ettevõtte Truvo. Tegemist oli ühega Eesti ostjate vahetest tehingutest väljaspool Balti riike.

Balti era- ja riskikapitali valdkonna aasta saavutuse auhinna pälvisid kolme Balti riigi era- ja riskikapitali assotsiatsioonid – EstVCA, LVCA ja LT VCA. Neid tunnustati ühiselt regionaalse juhtrolli ning koostöö ja sihikindluse eest Balti era- ja riskikapitali turu loomisel ja selle rahvusvahelisel tutvustamisel.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Danske Eesti kasum vähenes

Danske Bank teenis selle aasta üheksa kuuga 7,8 miljonit eurot kasumit, eelmise aasta kasum oli 8,0 miljonit eurot. Danske Banki Eesti filiaali juhataja Ivar Pae sõnul on panga tulud kasvanud ja kulud vähenenud. “Puhaskasum kahanes, sest laenude allahindluste reserv alanes vähem kui eelmisel perioodil. Kasum enne allahindlusi suurenes eelmise aastaga võrreldes 24%,” märkis ta.

Cherry pankrot rauges

Kohus lõpetas Cherry Media OÜ pankrotimenetluse pankrotti välja kuulutamata. Harju maakohtu reedese määruse kohaselt likvideerib ajutine haldur ettevõtte kahe kuu jooksul pankrotimenetluse lõpetamise määru- se jõustumisest arvates likvideerimismenetluse- seta, vahendas ERR. Võlgnikul on vara umbes 1000 euro väärtuses ning kohustusi on 1,1 miljoni euro ulatuses.

Amazon jäi ootustele alla

E-kaubandusfirma Amazon kolmanda kvartali tulemused jäid analüütikute ootustele alla. Kasum ühe aktsia kohta oli kolmandas kvartalis 0,52 dollarit ehk vähem kui analüütikute prognoositud 0,78 dollarit. Käibenumbrid olid ootustega vastavuses: kolmanda kvartali käive oli 32,7 miljardit dollarit, analüütikud prognoosisid 32,69 miljardit dollarit.

Eesti Energia kasumi järsk langus

Eesti Energia kolmanda kvartali käive kahanes vaid komakoha jagu, puhaskasum aga rohkem kui poole võrra. Kontserni käive oli kokku 170,6 miljonit eurot. Kulumieelne ärikasum vähenes aasta võrdluses 22%, puhaskasum aga koguni 57 protsenti, 13 miljonile eurole. Eesti Energia investeeris kolmanda kvartali jooksul 33 miljonit eurot, mullu oli summa pea 48 miljonit.



Tallinna Tehnikaülikool ja Tallinna Tehnikaülikooli Vilistlaskogu kutsuvad kõiki oma õppejõude, töötajaid, üliõpilasi, vilistlasi ning koostööpartnereid meeolukale

Sügisballile

reedel 18. novembril 2016 kell 19.00 Tallinna Tehnikaülikooli aulasse

Solistid: Elina Born, Luisa Värk ja Voldemar Kuslap.
Tantsuks mängib TTÜ Big Band. Õhtut juhib Jüri Tiidus (Eesti Draamateater).

Registreerimine ja lisainfo: www.ttu.ee/ball

MAKSUTAGASTUSED

Soome maksupettuse jäljed toovad Eestisse

Soomes tuli välja sadu ettevõtete identiteedivargusi, millega üritati riigilt välja petta erinevate maksude tagastusi. Eesti maksuamet on nende lahendamisel soomlastele abiks.

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee

Äripäev



Augusti teisest poolest on avastatud paarsada pettusekatset, ütles Soome maksuameti kuritegevusvastase üksuse peainspektor Juha Kuusala uudisteportaalile Yle. Pea iga päev selgub uusi juhtumeid, kus taheti käibemaksu ja muude maksude tagastust välja petta.

Pettuste jäljed viivad Soomest väljapoolle, peamiselt Eestisse. Siinne maksuamet kinnitas Äripäeva küsimustele vastates, et nad on pettuselaine tõttu Soome kolleegidega suhelnud, samuti vajalikke andmeid jaganud.

Täpsemaks maksuamet oma vastustes ei läinud. Näiteks ei avaldanud amet, millist infot nad on soomlastele väljastanud. Samuti ei andnud maksuamet hinnangut, kui keeruline on nendes pettusekatsetes osalenuid tabada.

Võrreldavad pettused

Soome pettusekatsetega sarnane juhtum oli hiljuti ka Eestis, kui raamatupidaja varastas oma klientidelt 1,3 miljonit eurot, kasutades selleks maksu- ja tolliameti ettemaksukontot. Maksuamet nentis, et ühisjoon on praeguse Soome juhtumiga täiesti nähtav – ettevõtte esindaja asemel toimetas firma kontol keegi kolmas.

Samas leiab olulise erinevuse. Maksuameti avalike suhete juht Rainer Laurits rääkis, et kui Eestis andis ettevõtte juhatus liige raamatupidajale volituse teha enda nimel tehinguid, mida too siis kuritarvitas, siis Soomes võltsiti isikute andmeid, et pääseda ligi ettevõtte kontole.

Soomes jäid käibemaksu ja muude maksude tagastuse väljapetmised enamasti katseks. Pettus läks läbi vaid ühel korral, kui maksuamet kandis kurjategijate kontole paar tuhat eurot. Üldiselt on aga soomlased rahul, sest suutsid õigel ajal pettustele jaole saades hoida ära tunduvalt suurema kahju. Kui kõik katsed õnnestunuks, kaotaks ettevõtte vähemalt 30 miljonit eurot.

“Tulemus oleks võinud hullemgi olla. Kui kurjategijad oleksid oma tahtmist saanud, oleksid nad tegevust kuude viisi jätkanud. Kahju oleks võinud ulatuda sadade miljonite eurodeni,” arvas maksuameti ku-

ritegevusvastase üksuse peainspektor Juha Kuusala ja märkis, et Soome maksuamet on nüüd pettuselaine tõttu kontrolli tihendanud. “Kontrollime käsitsi kõik ettevõttekontode muutused üle. Enne ei lähe ükski tagastus teele.”

Kuritegude jäljed viivad Eestisse

Kurjategijad on kasutanud mitmesuguseid võtteid. Üks neist on võltsida ettevõtte vastutava töötaja nime ja vahetada firma maksutagastuseks kasutatav konto teise vastu. Sellele kontole on siis üritatud taotleda maksuametilt käibemaksutagastust.

Ettevõtete andmeid on kogutud avalikest allikatest – äriregistrist ja ettevõtete kodulehekülgedelt.

Kuritegude jäljed viivad välisriikidesse, eeskätt Eestisse, kuid pettustes osalejate hulgas on ka soomlasi. “Meil oli juba andmeid Eesti maksuametilt, kus seda olid varem teinud samad isikud ehk me olime selleks juba ette valmistatud. Peaaegu samal ajal märgati meie kontonumbrite kontrollis, et meie maksuametisse hakkas saabu- ma kahtlasi kontonumbrivahetuse taotlusi. Selle järel peatati kõik muutused,” rääkis Kuusala.

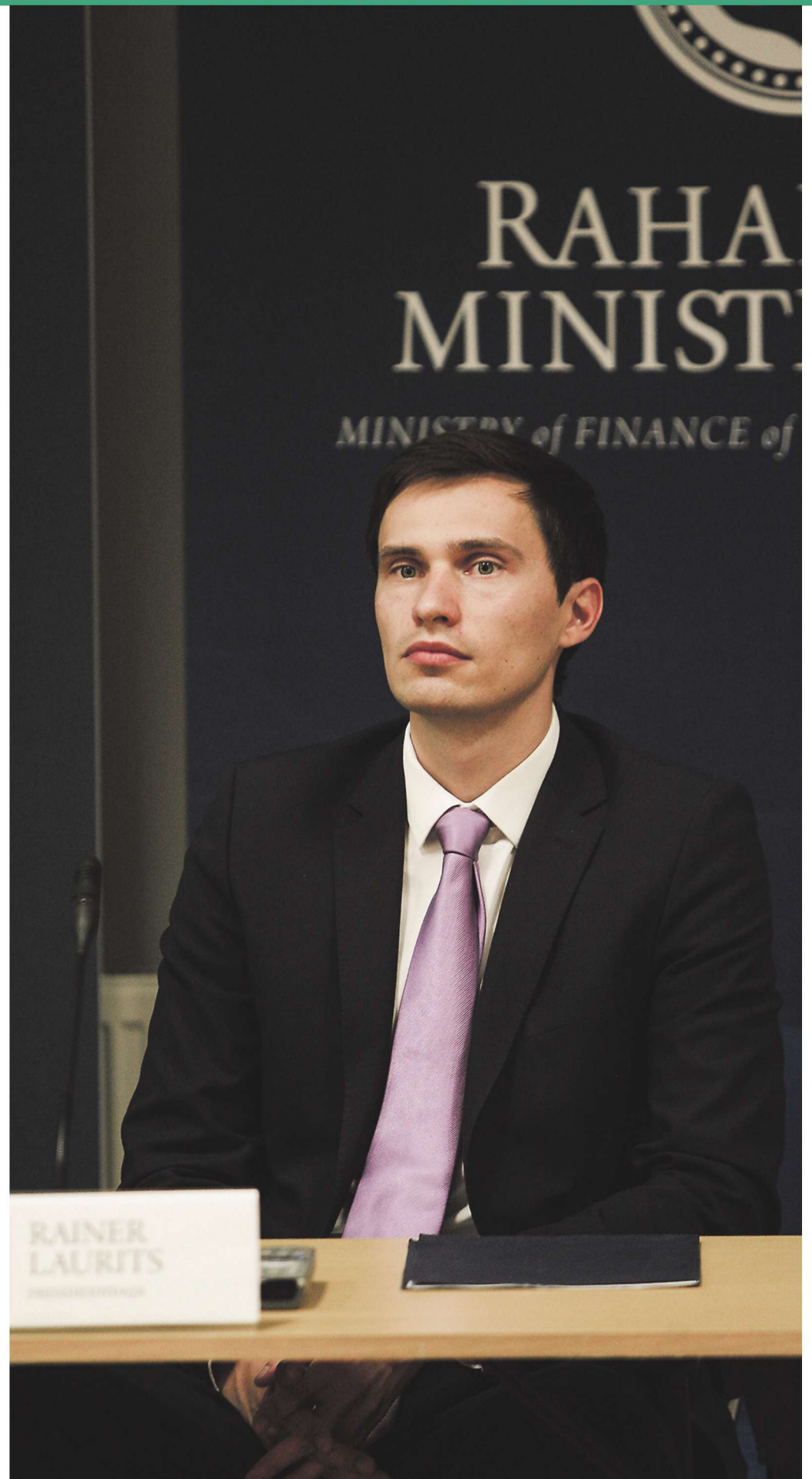
Kurjategijad saavad raha kiiresti ühelt kontolt teisele ja lõpuks võetakse raha välja. Raha tagasisaamine ja kurjategijate kinnivõtmine on keeruline, kui mitte võimatu.

Turvaauk tegi asja lihtsamaks

Soome maksuamet leidis pettust võimaldanud turvaauku. Amet ei saanud kontonumbri muutusest teadeti ettevõtte vastutavale isikule, kelleks on enamasti tegevjuht. Seetõttu oleks maksuamet võinud saata ettevõtte ülemäärast makstud makse kurjategijate kontole, kui ettevõttes oleks enne pettuse avastamist raha liikumist toiminud.

Kuusala mõõnis turvaauku olemasolu ja ütles, et käsil on automaatse kontrollisüsteemi parandustööd. “Praegu kontrollime iga viimase kui kontonumbri muutmise taotluse telefonitsi üle, nii et kindlus on sajaprotsendiline,” lausus ta.

Kuriteo sihtmärgiks võetud ettevõtteid said muutunud kontonumbritest teada alles siis, kui maksuamet nendega ühendust võttis. Kurjategijate silma jäänud firmad olid enamasti väikesed või keskmise suurusega, aga leidis ka paar suurt firmat. Nende nime ei ole Soome maksuamet nõus avaldama.



▲ Maksuameti avalike suhete juht Rainer Laurits ütles, et sinne maksuamet on pettuselaine tõttu Soome kolleegidega suhelnud. FOTO: PRIIT SIMSON / EKSPRESS MEEDIA

Raamatupidaja varastas klientide raha

Tänavu vahistati Eestis raamatupidaja, kes varastas teda usaldanud klientidelt 1,3 miljonit eurot.

Äripäev kirjutas suvel, kuidas 52aastane raamatupidaja kasutas klientide raha kättesaamiseks maksuameti ettemaksukontot, mis sarnaneb pangakontoga. Vahe on selles, et konto asub maksuameti arvestussüsteemis, mille kaudu ettevõtja maksuhalduriga suhtleb. Konto kaudu käib maksude tasumine ja enammaksete tagas-

tamine. Igal isikul on kohustus te täitmiseks üks ettemaksukonto, millel on unikaalne viitenumber.

Raamatupidaja tegi ülekan- de kliendi pangakontolt, märkides enda firmaga seotud ettemaksukonto viitenumbri. Seejärel esitas raamatupidaja maksuametile taotluse enammak- tud summa tagastamiseks ning maksuamet kandis raha raama- tupidaja isiklikule pangakonto- le. Prokuratuuri sõnul olid üle- kanded sagedased.

Raamatupidaja vargus tuli päevavalgele tänu ühele kannata- jale, kes pöördus maksuame- tisse pärast pangakonto ülekan- nete kontrollimist.

Maksuamet soovitas ettevõt- tel politseile kuriteoteade esi- tada. Infot kontrollides selgus kiiresti, et omastatud summa ja petta saanud ettevõtete hulk oli oluliselt suurem – kahju sai 20 firmat. Neist kandis suuri- mat kahju ettevõtte, kes jäi ilma ligi 580 000 eurost, väikseim kahjusumma oli 575 eurot.

INTERNETIMEEDIA

Hiina firmad kopeerivad Netflixi ärimudelit

PILLE IVASK
kaasautor

Hiina suurfirmit pumpavad raha striimimisplatvormidesse, et tulla välja oma Netflixiga.

Striimimisteenused on hiinlaste seas populaarseks muutunud ja turu vallutamise nimel võitleb enam kui kümme ettevõtet, kirjutas Bloomberg. Statistika põhjal on, mida vallutada: aastaks 2020 peaks Hiinas striimimisteenuste nõudlus olema nõnda suur, et turg kasvab praegusega võrreldes 30% jagu.

Selgub, et hiinlased on meeldi nõus maksma mõistliku summa selle eest, et nad saaksid internetist seaduslikult filme ja sarju vaadata. Nii nagu Netflixi toodetud seriaalid on populaarsed üle kogu maailma, tahavad ka hiinlased, et nende oma niieelda Netflix toodaks omasarju.

Suurfirmit on asja kallal

Suurfirmit on juba rajanud stuudioid ja ostnud tootmis- ja levitamisoiguseid. IHS Markiti andmeil on praegu tegu kahjumliku ettevõtmisega, ent aastaks 2020 peaksid hiinlased olema striimimisteenuste löa otsas ja maksma teenuse eest aastas kokku 16 miljardit jüaani.

Paar nädalalt tagasi liitus Hiina Netflix-ralliga ka Alibaba. Ettevõtte juht Jack Ma andis



▲ Alibaba juht Jack Ma lõi käed Steven Spielbergiga, et koos toota ja rahastada uusi filme. FOTO: SCANPIX/REUTERS

teada, et on lõõnud käed Steven Spielbergiga, et koos toota ja rahastada uusi filme.

Samal ajal on Baidu teatanud, et videoplatvorm iQiyi suunab järgmisel aastal 10 miljardit jüaani kvaliteetse sisu tootmisesse. iQiyi omatoodangu eest vastutav Emily Dai ütles, et ettevõtte juhtidel pole mingit rahalist piiri ees. “Seni, kuni me leiame häid programme, suudame neid kõiki ka rahastada,” kinnitas ta. iQiyi saated on vaatajatele üldiselt tasuta, maksta tuleb neil, kes tahavad reklaamidest lasti saada.

Kuigi Baidu suunab palju raha oma striimimisplatvormi arendamisse, ei tooda see vähemalt praegu midagi taga-

si. Ettevõtte on teatanud, et loodab kasumisse jõuda kahe aasta pärast.

Netflixil Hiina asja pole

Miks Netflix ise Hiinas ei tegutses? Põhjus on sealdsed keerulised regulatsioonid ja arvatavad probleemid litsentsidega.

Investorite seisukohast vaadatuna tundub, et praegune olukord nõuab pigem kannatlikkust.

Ettevõtted suunavad palju raha videosisu tootmisse ja vähemasti lühikeses perspektiivis see investoritele erilist põhjust rahuloluks ei anna, arvestades, et Hiina majanduskasv on viimase veerandsajandi tagasihoidlikem.

**KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS**

**KESKKONNAMINISTEERIUM**



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Kuulutame välja esimese avatud taotlusvooru struktuuritoetuste perioodi 2014–2020 ettevõtete ressursitõhususe meetmest

**JÄÄTMETE RINGLUSSEVÕTUKS
JÄÄTMETE KORDUSKASUTUSEKS ETTEVALMISTAMISEKS**

Toetuse andmise eesmärk on Eestis tekkivate jäätmete ringlussevõtu ja korduskasutuseks ettevalmistamise suurendamine keskkonna kaitsmiseks. Toetust antakse Regionaalarengu Fondi (ERF) vahenditest.

Toetatakse

1. Jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist, sh korduskasutuskeskuse rajamist ja inventari soetamist.
2. Liigiti kogutud jäätmete ringlussevõttu.
3. Liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtu ettevalmistamist.
4. Tekstiilijäätmete liigiti kogumiseks vajalike kogumismahutite ja -presside soetamist.

Taotlejaks võib olla

- Kohaliku omavalitsuse üksus.
- Kohaliku omavalitsuse asutus (kohalike omavalitsuste ühisasutus) või kohalike omavalitsuste ühendus.
- Eraõiguslik juriidiline isik.
- Mittetulundusühing saab toetust taotleda vaid toetatavateks tegevusteks nr 1 ja 4.

Toetuse suurus

- Toetuse maksimaalne suurus on 5 miljonit eurot ettevõtja kohta.

Toetusmeetme töötas välja Keskkonnaministeerium. Toetuse andmise tingimused on kehtestatud keskkonnaministri määrusega nr 23, 27.03.2015.

Taotlemine käib E-toetuse keskkonna kaudu <http://etoetus.struktuurifondid.ee/>, kuhu saab hakata taotlusi sisestama **8. novembrist 2016**. Taotluste esitamise tähtaeg on **24. jaanuar 2017**.

Täpsem info taotlemise tingimuste ja infopäevade kohta www.kik.ee

Homse hoidjad

Naps Solar Estonia OÜ
PRESSITEADE

28. oktoober 2016

Taaleri annab uut hoogu Eesti päikesepaneelide valmistajale

Taaleri kontserni kuuluvast fondist Taaleri Kiertotalous Ky saab täna allkirjastatud lepinguga Naps Solar Oy suurim osanik. Naps Solar Oy on päikeseelektri turu- ja tehnoloogialiid Soomes ja üks selle ala suurima kogemustepagasiga ettevõtte maailmas. Naps Solar Estonia OÜ on Naps Solar Oy Eestis tegutsev tütarfirma. Napsi bränd on oma pika ajalooga laialt tuntud ja hea mainega.

Naps Solar on lahendusepakkuja, kelle tegutsemisviis põhineb klientide vajaduste väljaselgitamisel, detailide kaardistamisel ja optimaalse lahenduse pakkumisel. Erinevalt teistest samalaadsetest firmadest on Napsil põhjalikud teadmised ka süsteemikomponentide tehnoloogiast. Päikesepaneelide alal on Napsil eriti tugev pagas tänu enda pea kahekümneaastase ajalooga tootmistegvusele. Eesti paindlik tootmisüksus tagab toodangu kõrge kvaliteedi ja võimaluse valmistada individuaalseid, personaliseeritud tooteid.

Taaleri investeeringuga saab Napsi kiire kasv jätkuda ja veelgi täielikumalt kasutada kogu turupotentsiaali. Mitmemiljonilist investeeringut ka-

sutatakse peamiselt kasvuks vajaliku kapitalivajaduse rahuldamiseks ning organisatsioonistruktuuri arendamiseks. Tegevuse laiendamine toimub eelkõige Soomes ja Eestis, aga ka rahvusvaheliselt. Kontserni kogukäive peaks järgmise aastaga kahekorrdistuma.

“Nõudlus päikeseelektrile on tugevas kasvus. Alal edukalt tegutsemiseks on vaja esmalt tugevat finantsvõimekust ja sellepärast on Taaleri hea koostööpartner. Naps on Põhjamaade ja Balti regiooni ülivõimsalt kogenuim ja parima oskusteabega päikeseenergiast süsteemide tarnija, kes on oma pika ajaloo jooksul tarninud süsteeme pea kõikidesse rakendustesse, mis päikeseenergiat saaksid kasutada. Tarneid on tehtud praktiliselt kõikidesse maailma riikidesse. Likviidsusdefitsiit on selgelt pidurdanud müügivõimalusi ja seepärast ootame alanud koostööst suurepäraseid tulemusi,” sõnas Taaleri investeeringute juht **Pontus Oinonen**.

“Oleme eriti rahulolevad, alustades koostööd Taaleriga. Lisaks finantseerimisele toob koostöö kaasa ka märkimisväärselt uusi äri võimalusi.

Näiteks võiks tuua erinevaid klientide põhiseid finantseerimis- ja investimisvõimalusi, mitmekülgse finantsala tegijaga koos saame seda nüüd pakkuda. Usun, et saavutame oma esmased eesmärgid veel kiiremini, kui praegu prognoosime,” ütles Naps Solar Oy juhatuse esimees **Timo Rosenlöf**.

“Eesti tehase tulemused on sellel aastal olnud üsna head. Käesoleval aastal uuendasime osa seadmeid käimaks kaasa uusima tehnoloogiaga, aga tõsisemaid ümberkorraldusi plaanime järgmiseks aastaks. Testid ja võrdlused konkurentidega näitavad meie paneelide konkurentsitu kvaliteeti ka praegu, meie ülesanne on järgmisena veelgi tugevdada oma kohalolekut kodumaal ja lähirirkides. Koostöö Taaleriga on eriti tore, sest meie ambitsioone mõistetakse ja toetatakse, loodame uue partneriga kiiresti leida tee ka suurematele turgudele,” märkis Naps Solar Estonia OÜ juhataja **Ander Pukk**.

Naps Solar Estonia OÜ
Lisainfo: **Ander Pukk**, juhataja,
Naps Solar Estonia OÜ
tel +372 656 6829

NAPSIST LÜHIDALT

Naps on kvaliteetsete päikeseenergiast süsteemide tootja ja tarnija. Ehitame nii võrguga liidetavaid kui ka autonoomseid süsteeme. Tarnime toodangut kõikjale maailma, meie tooteid leiab kõikidelt kontinentidelt enam kui 140 riigis. Meie paneelid varustavad energiaga ka Antarktika külmas ning Aafrika kuumas, nii tugeva tuule kui ka suurte lumekoormusega paikades. Lisaks tavapärastele valmistame erinevaid spetsiaalpaneelide erilahenduste tarbeks. Ome 35aastast kogemust ja meid tuntakse töökindluse ning kvaliteedi poolest.

www.napssolar.ee
www.napssystems.com
www.napssystems.fi

TAALERIST LÜHIDALT

Taaleri on finantsgrupp, kelle emafirma Taaleri Oy aktiivad on noteeritud Nasdaq Helsingi börsil. Taaleri kontsernil on kolm tegevusala: varahaldus, finantseerimine ja energeetika. Teenused on suunatud institutsionaalsetele investeerijatele, ettevõtetele ja eraisikutele. Kontserni valdkondlikud tütarfirmad on: Taaleri Varainhoito Oy ja tema tütarfirmad, Taaleri Pääomarahastot Oy kontsern, Taaleri Sijoitus Oy kontsern, Taaleri Energia Oy ja kindlustusfirma Garantia. Lisaks on Taaleril osalused Fellow Finance Oy-s ja Inderes Oy-s. Taaleri hallatavate varade maht oli 2016 juuni seisuga 4,2 miljardit eurot ja kliente 3600.

www.taaleri.com
www.fellowfinance.fi
www.garantia.fi

KOMMENTAAR
Kohtulahingud
jäävad harvaksHELI PALUSTE
sotsiaalministeeriumi tervishoiuvõrgu juht

Töötame välja patsiendikindlustust, mis annab patsiendile võimaluse saada hüvitist, kui ta on saanud raviprotsessis tervisekahju, mida oleks olnud võimalik vältida.

Oluline on, et uus süsteem tunduks patsientidele õiglane ja mõjutaks positiivselt ravi kvaliteeti. Seaduseelnõu loodetakse valmis saada ja avalikule konsultatsioonile saata aasta lõpus. Ettevalmistamine on nõudnud põhjalikku eeltööd, sh teiste maade kogemuste uurimist ja analüüsimist, ekspertidega konsulteerimist, arutelusid osapooltega.

Süsteem peab arste innustama ohujuhtumite ja ravigadega tegelema. Ei otsita süüd ega süüdlast, vaid kui patsient on tervisekahju kannatanud ja seda oleks olnud võimalik vältida, siis see hüvitatakse talle seaduses paika pandud reeglite järgi. Samas jääb patsiendil alati õigus pöörduda kohtusse. Teisalt näitab teiste riikide kogemus, et mittesüülišes süsteemis pöörduakse kohtusse harva.



▲ Põhja-Eesti Regionaalhaigla onkoloog-vanemarst Indrek Oro ütles, et arstitöös ei ole võimalik eksimuste riski lõplikult maandada. FOTO: VEIKO TÖKMAN

MEDITSIIIN

Arstide nõiajahile terendab lõpp

Uus patsiendikindlustus teeb lõpu nii arstide vigade peitmisele kui ka süüdlaste nõiajahile.

MIRJAM ESPERK
mirjam.esperk@aripaev.eeUUDISED
Meditsiini

Varem mitu korda edasi lükatud patsiendikindlustuse ehk mittesüülišes vastutuse korra valmimist on oodata aasta lõpus. See annab arstidele võimaluse kergemalt hingata siis, kui midagi viltu läheb, ja mitte juhtunut iga hinna eest varjata. Samas saab patsient lihtsama võimaluse saada hüvitist, kui ta on saanud raviprotsessis tervisekahju, mida oleks saanud vältida.

"Hetkel on vabatahtliku kindlustusega kaetud 70 protsenti arstidest (peamiselt kindlustatud Eesti Arstide Liidu poolt-toim), kuid see kaitseb arste eelkõige juhtudel, kui patsient nõuab hüvitist. Lisaks on tõendamiskohustus patsiendil," selgitas sotsiaalministeeriumi tervishoiuvõrgu juht Heli Paluste.

Tema sõnul on uus süsteem kõigile kohustuslik ja kaitseb patsiente praegusest oluliselt rohkem, sealhulgas võttes patsiendilt tõendamiskohustuse. "Juhtumi analüüsimisega tegeleks patsiendikindlustusfond. Praegune süsteem põhjustab ka liigset keskendumist süü otsimisele ega motiveeri te-

gelema juhtunu põhjuste analüüsimisega," selgitas Paluste.

Naabrite mudel

Arstide liidu peasekretäri Katrin Rehema sõnul tasub süsteemi loomisel võtta eeskuju naabritest. "Eestis peaks olema mittesüüline vastutus ja sellele vastav kindlustussüsteem, eeskuju võiks võtta Soomest, kus see on aastaid edukalt töötanud," kinnitas Rehema.

Tema sõnul peaks oma vastutuse kindlustama kõik raviasutused ja kindlustuskaitse oleks kõigil selle asutuse töötajatel. Patsient pöördub kaebusega selleks loodud komisjoni ja kindlustus hüvitab kahju, mis tekkis diagnoosimise või ravi käigus, juhul kui selle tekkimist oleks saanud teisiti tegevustes ära hoida.

Süüdlasi selle süsteemiga ei otsita ega karistata. Kui patsient on kindlustusest hüviti saanud, ei tohiks ta enam sama asjaga seotud nõuet ka kohtu kaudu esitada. Kindlasti tuleb Rehema sõnul luua vigadest ja tüsistustest teatamise süsteem, et vigu saaks analüüsida ja püüda edaspidi ära hoida.

Vigade teatamine oleks vabatahtlik, kui aga eksimusest jäetakse teatamata ja patsient pöördub juhtumiga kindlustusse, siis kindlustuskaitse ei kehti ja haigla peab ise

kahju hüvitama. Vigade registri andmed ei tohiks olla kasutatavad tõendina kohtumenetluses tervishoiutöötajate ja -asutuste vastu.

Mittesüülišes süsteemi kõige olulisemas positiivses küljes ollakse üksmeelel – selle süsteemi puhul julgevad arstid oma vigu tunnustada ja analüüsida, ilma et kardaks kohtulikult karistada saada või olla hukkamõistva artikli peategelaseks ajalehes. See on ravi kvaliteedi mõttes oluline.

Võimalik vigu parandada

Tartu Ülikooli meditsiinilise mikrobioloogia ja viroloogia professori Irja Lutsari sõnul on äärmiselt ohtlik, kui vigu ei julgeta tunnustada ja neid varjatakse. Paljudel juhtudel on tahtmatult tekkinud vigu võimalik parandada, kui on teada, millega tegemist. "Kui aga ei tea, millega tegemist, siis on ka vigade parandamine raske," kinnitas Lutsar.

PERHi onkoloog-vanemarsti Indrek Oro sõnul aitaks mittesüüline süsteem vigadest paremat ülevaadet saada. "Arvan, et mittesüüline vastutus on üldine eeldus arstlikest ja meditsiinilistest vigadest ülevaate saamiseks," rääkis ta. "Vähesed panevad pea silmusesse vabatahtlikult, olgu argumentid kui tahes veenvad."

Kui õnnestub asjaosalistele näidata, et

KINNISVARA
EKSPERT

Müüa tootmishoonete kompleks

Aadress: Esku küla, Põltsamaa vald, Jõgevamaa
Kinnistu suurus: 15 461 m²
Ehitiste alune maa: 1 130 m²
Elekter 400A, asfalteeritud ala 4 500 m², hea juurdepääs.
Hind: 279 000 EUR
viide: <http://kinnisvaraekspert.ee/110157/>
kontakt: Majdo Sein, tel. 510 4242, majdo.sein@kinnisvaraekspert.ee

ÄRIPINDADE

MÜÜK | ÜÜR | ARENDUSED

TARVO TAVAST
+372 552 0931
tarvo@skanton.ee

SKANTON

KINNISVARA

silmus puudub, võiks süsteemist aja jook- sul kujuneda kasulik kvaliteedijuhtimise instrument. Mittesüülike süsteemi korral tekib ka haigetele võimalus oma kannatus- te eest kompensatsiooni taotleda.

Kas see on ikka positiivne, on Irja Lutsa- ri hinnangul omaette küsimus. "Ka mitte- süülike vastuse korral peab keegi kulud ta- suma. Kardan, et see keegi on maksumaksja – meditsiinilähed veelgi kallimaks," tõdes ta.

Lutsar lisas, et on üsna skeptiline selle suhtes, kas mittesüülike vastutusega kaas- neks meditsiinisüsteemi ja arstiabi kvali- teedi paranemine. "Küll jäävad ära või vä- henevad oluliselt nii arstidele kui ka haige- tele emotsionaalselt valulikud kohtuprot- sessid," sõnab ta.

Ravivead jäävad olema

Ravivigadega professor Lutsar enam ise ot- seselt kokku ei puutu. "Olen nendega tihe- dalt kokku puutunud, kui juhtisin kliini- kumis kliinilisi konverentse," meenutas ta. "Olen ka ise vigu teinud, kui arstina prakti- seerisin." Ta on seisukohal, et ravivigu peab arutama, aga seda ikka ennekõike spetsia- listide ringis, kus osatakse ka nõu anda.

Arutelust on tema sõnul rohkem kasu, kui suudetakse luua õhkkond, kus inime- sed oma vigu tunnistada ja analüüsida jul- gevad. "Kardan, et kohtusaal vigade tun- nistamist ei soosi. Sageli ei ole meditsiini- haridust mitteomav kohtunik pädev arsti nõustama, kuidas edaspidi vigu vältida," sõnas Lutsar.

Tema hinnangul on ravivigade taga ena- masti terve kaskaad sündmusi, alates eba- tüüpilisest haiguskulust ja lõpetades süs- teemi nõrkade kohtade ja informatsioo- ni ebapiisava liikumisega. Arsti juurde ei pöördu terved inimesed, kellel midagi vi- ga pole, ja haigused ei kulge kõigil täpselt ühtemoodi. "Nii ei pruugigi kunagi teada saada, kuidas oleks protsess kulgenud, kui oleksime midagi teisiti teinud või tegema- ta jätnud," kinnitas Lutsar.

Vea tunnistaja sai šampanjapudeli

Onkoloog Indek Oro sõnul ei ole küsimus selles, kas raviviga juhtub, vaid pigem sel- les, millal. "Lõplikult ei ole arstitöös eksi- muste riske võimalik maandada, sest need on seotud töö iseloomuga," ütles ta. Küll aga on tema hinnangul võimalik töökorraldu- se muutmisega ennetada süsteemsete viga- de teket. Vigadest ülevaate saamiseks tuleb need kirja panna ja hiljem analüüsida. Igati asjakohane on luua vastav õhkkond töö- kohal ja püüda motiveerida potentsiaalseid eksijaid oma vigu registreerima.

Ta räägib Taani kolleegilt kuulnud loo: suure haigla intensiivravi osakonna õde ajas valvejärgsel hommikul segamini ravi- mipudelid ja patsiendile tilgutati vale la- hust. Kui šokeeritud õde sellest arstile tea- tas, jäi ta karistust ootama. Järgmisel päe- val arutati asja osakonna koosolekul ja jul- gele õele kingiti pudel šampanjat.

"Sellise suhtumise juurdumine meie ra- viasutustes aitaks kindlasti kaasa mõistli- ku vigade registreerimissüsteemi väljaku- junemisele," hindab Oro.

» Vähesed panevad pea sil- musesse vaba- tahtlikult, olgu argumendid kui tahes veenvad.

PERHi onkoloog-va- nemarst Indrek Oro

ÜLETUNNID

Eestlane teeb palju tasuta tööd

Pea iga neljas Eesti töövõtja teeb ületunde nende eest ta- su saamata, selgus CV Keskuse küsitlusest.

45% Eesti töötajatest teevad ületunde ning neist 42% ei saa tehtud ületundide eest tasu, teatas CV Keskuse Baltikumi kommunikatsioonijuht Henry Auväärt.

Auväärt leidis, et lähiaastatel võib tööandjate lisatöö nõud- mise surve tugevneda. "Töökä- te puudumisel tehakse ettevõ- tetes ümberkorraldusi eesmär-

giga muuta töökorraldust töö- husamaks, kuid tööjõupuudus tõstab olemasolevate töötajate töökoormust," lausub Auväärt.

Noored, alla 29aastased töö- võtjad küsivad tehtava lisatöö eest tunduvalt julgemalt tasu – tervelt 67% kuni 29aastastest töötajatest väitis, et nende teh- tud ületunnid on tasustatud. Mehed on ületunnitööle avatu- mad kui naised, kuid küsivad samas selle eest ka tunduvalt julgemalt lisatasu.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

USA majanduskasv viimase kahe aasta kiireim

USA majandus kasvas aastases võrdluses 2,9%. Suurim kasu tuli ekspordi kasvust ja et- tevõtete investeeringutest. Töoministeeriumi andmetel kasvasid tööjõu- kulud kolmandas kvartalis 0,6%. Aastane kasv on 2,3%. Ekspordi maht kasvas 10%, tegemist on suurima kasvuga alates 2013. aasta neljan- dast kvartalist.

OPECi kohtumine süvendab nafta hinna langust

Nafta hind langes reedel ja tegemist oli viima- se kuue nädala suurima kukkumisega. Nafta hinnale mõjus halvasti seis OPECi plaanitava naftatoodangu kärpekavaga. Dow Jones ra- porteeris, et läbirääkimised jõudsid Iraani ja Iraagi pretensioonide tõttu ummikusse.



Detsember 2016 valmib Kaupmehe arenduse viimane kortermaja

Viimased vabad korterid veel saadaval

Müügijuht: **Cleelia Pärtelpoeg**
tel 52 04 202
cleelia@merkotartu.ee
www.merko.ee/kaupmehe

Kõik mugavaks eluks oluline ootab sind ja su peret terviklikus elukeskonnas



KOMMENTAAR

Raviviga - kas tõesti kriminaalne tegevus?

AIME KEIS
Ida-Viru Keskhaigla ülemarst

Arst kriminaalkorras kohtu all - vaidlust tekitav, hirmu- tav ja tundub vale. See tähen- dab ju, et korrakaitseorganid on tuvastanud arsti tegevuses võimaliku kuriteo koosseisu ja meil on arusaam, et kui kri- minaalasi, siis kindlasti järg- neb karistus.

Paljudel on kokkupuuteid tervishoiusüsteemiga, võrrel- dakse oma kogemusi ja sõna- vabaduse ühiskonnas saavad oma jao kätte kõik teisedki ra- viasutused. Vale ravi, ravi hi- lines, kiirabi tegutses aegla- selt. Hinnangut annavad arsti tööle need, kes pole kursis erialaga.

Raviga kaasnevad riskid.

Me oleme Eestis jõudnud me- ditsiinis väga kõrgele tase- mele, meil on kvaliteetne ter- vishoiuteenus. Paraku kaas- neb ravimisega risk tüsistus- teks, aga ka eksimuste tekki- miseks. Meditsiin on riskant- ne valdkond.

Arstil on kohustus osuta- da teenust kaasaja tasemel, piisava hoolsusega ja vaja- dusel kaasates teisi kolleege. Kaasaegset taset saab kind- laks teha.

Võrreldakse arsti tegut- semist kaasaegsete ravistan- darditega. Kui on ravijuhen- did, siis on kergem. Eksperdid vaagivad, kas kõnealuses olu- korras, tuginedes olemasole- vatele faktidele, oleks tehtud teistmoodi või mitte.

NORDEA

Liit: PR-juht külvab segadust

Finantstöötajate liidu hinnangul külvab Nordea Eesti PR-juht segadust niigi pingelisel ametiühingute ja panga läbirääkimiste ajal.

KAISA GABRAL
kaisa.gabral@aripaev.ee

Äripäev



Nordea Eesti on end avalikkuse huviorbiiti lennutanud uudistega konfliktist endise töötajate usaldusisiku Hannes Veskimäe. Pärast töövaidluskomisjoni, kus Nordea jäi süüdi diskrimineerimises ja ebaseaduslikus vallandamises, maksti Veskimäele kompensatsiooni, et kohtulahingust pääseda. Nüüd on Nordea töötajate ametiühingu esotsas uued inimesed, kuid mida endiselt ei ole, on kollektiivleping töötajatega.

Äripäev avaldas hiljuti loo, mis rääkis sellest, et Nordea Eesti suhtekriis on äratanud huvi ka Euroopa tasandil ja pakkunud kõneainet isegi mõnel seminaril. Äripäeva peatoimetaja Meelis Mandel jagas lugu oma Facebooki-lehel kommentaariga, et üleolev stiil ei tasu end ära ning panga suhtlemisprobleemid ei lase teemal hääbuda. Sellele reageeris valuliku kommentaariga panga PR-juhtimisega tegelev Margus Mets, kes teatas, et ei oska palju ametiühingutest pidada ja ettevõtjana pigem ei mõista ega poolda nende maailmanägemist ja tegevusloogikat.

Ajal, kui läbirääkimised Nordea panga ja töötajate ametiühingu vahel on pooleli, on sääraseid mõtteavaldused finantstöötajate liidu juhi Tanel Erik Podari meelest segadust tekitavad. "Härra Metsa kommentaar on äärmiselt kehvasti välja kukkunud ja veel kehvemini ajastatud. See tekitab töötajates segadust ja pahameelt, kui panga PR-esindaja edastab sõnumeid, mis on vastuolus Nordea juhtkonna avalduste ja Nordea grupi väärtustega," kommenteeris Podar mõtteavaldust.

Ta lisas, et olukorras, kus 2/3 Nordea töötajatest on organiseerunud ametiühingusse, on see ebavajalik avaldus, mis midagi positiivset töötajate ja tööandja suhtesse kaasa ei too. "Seda, kas Nordea tegelikku suhtumist töötajatesse peegeldavad Nordea grupi kirjapandud väärtused või härra Metsa kommentaar, selgub kollektiivlepingu läbirääkimiste käigus," märkis Podar.



Nordea pangas PRiga tegelev Margus Mets seda mõtteavaldust Äripäevale ei kommenteerinud.

Nordea töötajad jätkavad võitlust

Reedel istusid Nordea panga esindajad pärast mõningast pausi töötajate esindajatega taas maha, et kollektiivlepingut arutada.

Nordea töötajate ametiühing on finantstöötajate liidu juhi sõnul nende rakuke pangas. 2014. aasta loodud ametiühinguga on liitunud üle 60% Nordea Eesti töötajatest. Praegune usaldusisik Tiina Kukk lausus, et liitumine hakkas kasvama pärast DNB ja Nordea panga liitumise uudist. "Loomulikult on liitumise üheks tähtsamaks põhjuseks ebakindlus tuleviku ees – on teadmatust, kui palju töötajaid koondatakse ja millistel tingimustel, kas töötajate õigused on liitumisel kaitstud, ning muud sarnased mured," selgitas Kukk.

Eelmine kohtumine panga esindaja ja ametiühingu vahel toimus suvel. "Arvestades seda, et viimane kohtumine kollektiivlepingu teemal toimus 25. juulil, on töötajate esindajad oodanud väga kaua ja kannatlikult," märkis Podar enne kohtumist.

"Ootus on positiivne, nagu alati. Loodame parimat, aga oleme valmis halvimaks," lisas ta.

Panka esindasid personalijuht Liina Oks ja panga jurist. Podar ei olnud enne kohtumist kindel, kas lepingu läbirääkimised ja allakirjutamine reedel lõpusirgele jõuavad. Kuid ta lisas, et olulisi edusamme on sellest hoolimata võimalik teha.

Personalijuht märkis reedel, et toimub regulaarne koosolek, kus arutatakse kollektiivlepingut. "Varasemate eeskujude puudumise tõttu finantssektoris on läbiräägitav valdkond väga lai ja terviklikule kokkuleppele jõudmine töömahukas. Nordea on pühendunud parima tulemuse saavutamisele, mis tagaks kindlustunde jätkusuutlikkuse osas mõlemale osapoole pikaajaliseks koostegutsemiseks," märkis Oks saadetud e-kirjas möödunud nädalal enne kohtumist.

Läbirääkimised reedel lõpule ei jõudnud. Pank ja ametiühingud peaksid lähiajal uuesti kohtuma.

▲ Nordea Eesti töötajate usaldusisik Tiina Kukk lausus, et liitumine ametiühinguga hakkas kasvama pärast DNB ja Nordea panga liitumise uudist.

FOTO: ANDRES HAABU

» See tekitab töötajates segadust ja pahameelt, kui panga PR-esindaja edastab sõnumeid, mis on vastuolus Nordea juhtkonna avalduste ja Nordea grupi väärtustega.

finantstöötajate liidu juhi Tanel Erik Podar

MIS JUHTUS?

Elmisest töötajate esindajast saadi lahti

Nordea ametiühingute usaldusisiku Hannes Veskimäe nimi kerkis meediapilti siis, kui ta võttis sõna meeste ja naiste palgalõhe vähendamise teemal finantssektoris. Temast sai Nordea panga ametiühingute eestvedaja ja usaldusisik. Veskimäe ja mitu Äripäevaga rääkinud anonüümsust palunud Nordea panga töötajat väitsid toona, et pärast seda hakkas pank Veskimäed diskrimineerima.

Veskimäe ei saanud enda sõnul pangas vabalt ametiühingu tegevust arendada, samuti oli ta oma otsese ülemuse Peter S. Treialti teatel kõrgendatud tähelepanu all. Veskimäe kaebas diskrimineerimise töövaidluskomisjoni ning komisjon tuvastaski diskrimineerimise ja palus pangal see lõpetada. Selle asemel otsustas pank Veskimäe järgmisel päeval vallandada, mille Veskimäe samuti töövaidluskomisjoni kaebas.

Selle aasta 12. jaanuaril langes töövaidluskomisjon otsuse, kus teatati, et Veskimäe ennistatakse tööle ja vallandamine on õigustühine. Samuti paluti Veskimäe diskrimineerimine pangas lõpetada.

Pank vaidlustas mõlemad komisjoni otsused ja kuulutas need õigustühiseks, mis viitas toona vaid ühele – asi liigub kohtu poole.

Mõne kuu pärast tegi Veskimäe Nordea pangaga kokkuleppe, mille üksikasjad kuulutati salajaseks. Sisuliselt tähendas see, et pank summutas kohutusaaga rahaga.

Tänavu juunis teatas Petri Nikkilä, et lahkub Nordea juhi kohalt, sest ees ootavad uued väljakutsed. Mõne allika sõnul ta "koristati eest ära" teravate väljaütlemiste ja probleemide tõttu. Uueks juhiks pandi Gerd Müller.

Ligi kuu hiljem teatati, et Nordea ja DNB pank ühendavad oma Balti harud. Selle puhul korraldati Riias suur pressikonverents, kus vaidlusi töötajate ametiühinguga ei puudutatud.

KOMMENTAAR

Endast lugupidavad ettevõtted selliseid PR-juhte kaua töö ei pea

LIINA CARR
Euroopa ametiühingute tegevjuhatuse liige

Kui Margus Mets (Nordea Eesti PR-juht – toim) oleks pannud postituse alla, et tegemist on tema isiklike vaadetega, oleksin seda mõistnud.

Selline postitus räägib palju selle inimese ja tema suhtumise kohta ettevõtte töötajatesse ja arusaamast tänapäevastest töösuhetest. Kuna ta tõi eraldi välja, et tegeleb Nordea PRiga, siis on tegemist panga seisukohaga, mida Nordea PR-suhteid korraldav inimene edastab. Kas tegemist on tahtliku sooviga enne läbirääkimiste vooru (reedel – toim) Nordea ja ametiühingu vahel lisapingeid tekitada, jääb Margus Metsa ja panga juhtkonna teada. Panga mainele see kasuks ei tule.

Vaba demokraatliku ühiskonna üks alustala on ühine misvabadus ja läbirääkimisvabadus. Kui kellelegi see ei meeldi, pole parata.

Samuti nagu on ajakirjandusvabadus üheks põhiväärtuseks ja see, et Äripäev kajastab uudiseid või arvamusi, mis ei lähtu ainuüksi neoliberaalsest maailmavaadest ja poliitikast, on ju ühiskonna jaoks ainult positiivne. Tugev on see ühiskond, kus on vaadete mitmekesisus ja avatud arutelu, mitte ideoloogiliste kinnisideedega vehkimine.

PR-esindaja selline sõnavõtt on eriti tarbetu, sest ei aita vähemalgi määral koostööd alustada ja konstruktiivset meeleolu luua, pigem vastupidi.

Euroopas peetakse sellist sõnavõttu üsna räigeks ja see võib lõppeda töötuliga (streigiga). Endast lugupidavad ettevõtted selliseid PR-juhte kaua töö ei pea. Kindlasti ei ole lubatud sõnavõtt, mis näitavad ettevõtet negatiivses valguses või juhtkonna halba suhtumist töötajatesse.



RAKVERE BETOON

Betoonsegude ja raudbetonelementide
tootmine, müük, transport

Betooni tn.11 44208
Aluvere Lääne-Virumaa

Tel.+372 55 190 59
rakverebeton@rakverebeton.ee



◀ Arsenali keskuse juht ja omanik Aadu Oja vestleb keskuse avamisel tuntud reformierakondlastega Rain Rosimannuse ja Keit Pentus-Rosimannusega. FOTOD: RAUL MEE

KAUBANDUS

Arsenali sõjatehases avati kohalik kaubanduskeskus

MAARIT EERME
kaubandus.ee toimetaja

Reedel avati pidulikult Põhja-Tallinnas kohalik Arsenal keskuse, kuhu on oodatud eelkõige piirkonnas elav ja töötav inime-

Arsenali keskuse juhi ja ühe omaniku Aadu Oja sõnul võttis keskuse valmimine aega 4,5 aastat. "Kuna paljud kohalikud ei teadnud, mis asub Arsenal müüride taga, siis Linnalabori abiga tegime siia ka ekskursiooni. See oli hea võimalus inimestele tutvustada, mis siin Põhja-Tallinnas asub. Rõõm oli tõdeda, et elanike huvi oli suur."

Oja ütles avamisel, et maja punased tellised on säilinud juba 100 aastat ning nad püüdsid kasutada olemasolevat hoonet võimalikult palju.



▲ Arsenali keskuse rajamisel püüti säilitada vanu hooneid.

7

miljonit eurot läks maksma Arsenal kaubanduskeskuse rajamine.

"Majal on hing sees ning see kõnetab inimesi," ütles ehitaja Nordeconi juhatuse liige Avo Ambur. Ta lisas, et keskusel ei ole plaanis konkureerida suurte kaubanduskeskustega, kus klient on anonüümne. "Arsenali keskus on tehtud kohalikule

elanikule, kes piirkonnas elab või töötab."

Arsenali keskuse ankurüüriku Selveri jaoks on tegemist 46. kauplusega.

Avamisel andis Selveri juhataja Kristi Lomp kaupluse juhatajale üle Tauno Kangro skulptuuri Selveri Juss. "Juss tagab head suhted töötajate ja klientide vahel ning ta kontrollib, et ettevõtte põhiväärtused oleksid täidetud," selgitas Lomp Selveri Jussi olulisust.

Keskuses asub 30 erinevat kauplust ja teenusepakkujat ning pea kümme kohvikut ja restorani. Rentnikud otsis keskusesse Dream Centers.

Keskuse ehitustööd tegi Nordecon ning Arsenal investeringumaht oli üle 7 miljoni euro.

LÜHIDALT

Pankadel oht kaduda

"Pangad kaovad, kui nad ennast ei liiguta," märkis reedel Riias Baltimaade M&A ja erakapitali foorumil Jürgen Ingels, kes sai tuntuks müügist 400 miljonit eurot teeninud Clear2Pay asutajana.

Ingels ennustab pankadele lähiajal suuri šokke ja märkimisväärsed kadusid pangandusturul. Tema sõnul on pankades palgal liiga palju inimesi ja pangatöötajad pole ka uue olukorraga kohanenud. Ingelsi sõnul on probleem töötajate oskustes.

KEMMERLING Info@kemmerling.ee Tel. 5131903

- ♥ Bürookonteinerid
- ♥ Sanitaarkonteinerid
- ♥ Piirdeaiaid
- ♥ Rent
- ♥ Müük
- ♥ Eriprojektid

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud kontori- ja muu profimööbel

Hinnad alates **35 €**

Hinnad alates **35 €**

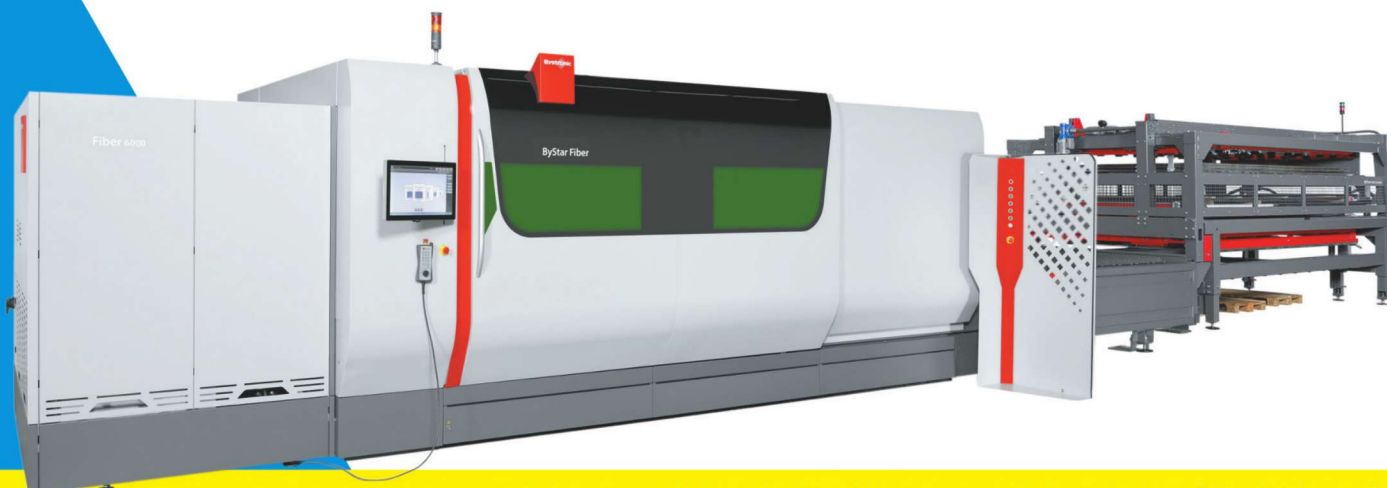
Hinnad alates **35 €**

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

FINEST
STEEL

**LASERLÕIKUSTEENUS UUEL
AUTOMAATLAADIMISEGA FIIBERLASERIL!**



MADALAD TOOTMISKULUD

- + SUUREPÄRANE LÕIKEKIIRUS
- + AUTOMAATNE MATERJALI VAHETUS
- = SOODNE HIND JA KIIRE TARNE SUURTE KOGUSTE LÕIKAMISEL

Lehtmaterjali laserlõikus / Torumaterjali laserlõikus / Vesilõikus / Plasmalõikus / Gaasilõikus / Painutamine

Tule tänav 22, Saue, Harjumaa 76505, Eesti
Telefon 659 6123, e-mail info@fineststeel.ee, www.finetsteel.ee

18. LOGISTIKA AASTAKONVERENTS

Kaubavedude
arengustsenarium

Viimaseid päevi soodushind!
JUBA ÜLE 60 OSALEJA

Aasta Logistikategu 2016

17. novembril 2016,

RRK Liiva Keskuse uues laos Tallinnas, Kalmistu tee 26E

**LOGISTIKAMAASTIKU IGA-AASTANE TIPPSÜNDMUS TOOB KOKKU
LOGISTIKASEKTORI OTSUSTAJAD JA PRAKTIKUD, SEDA JUBA 18. KORDA.**

Selle aasta fookuses on Eesti kaubaveo hetkeseis ja tuleviktrendid – seda nii raudteel, merel kui ka õhus. Mis ootab ees raudteevedu? Kas ja kuidas hakkab kavandatav Tallinna-Helsingi tunnel positiivset mõju avaldama ka Rail Baltica kaubaveole? Kas põhja-lõunasuunaline raudteevedu suudab konkureerima hakata mereveoga? Räägime samuti sellest, milline tulevik võib ees oodata merevedu ja milline arengupotentsiaal on lennuvedudel. Mis saab Eesti transiidist ilma Venemaata?

PÄEVAKAVA: 9.00-17.10

Kaubavedude arengustsenariumitest Eestile

ERIK TERK, Tallinna Ülikool, strateegia ja strateegilise juhtimise professor

Raudtee ja Rail Baltica võimalused

Raudtee ja Rail Baltica võimalused, Helsingi - Tallinna tunneli olulisus kaubavedudes:

• Rail Baltic kui kaubatee

KRISTEN MICHAL, majandus- ja taristuminister

• Helsingi tunneli roll kaubaveos

KAAREL KOSE, Harju Maavalitsus, arengu- ja planeeringuosakonna nõunik

• Helsingi tunneli ja Rail Baltica koostöö

HANNES LUTS, Locosmart, omanik ja konsultant-analüütik

Arutlusring: Kas Rail Baltic hakkab tööle ootuspäraselt

KRISTEN MICHAL, majandus- ja taristuminister

KAAREL KOSE, Harju Maavalitsus, arengu- ja planeeringuosakonna nõunik

HANNES LUTS, Locosmart, omanik ja konsultant-analüütik

ERIK LAIDVEE, Transiidikeskuse AS, juhatuse esimees

Lennutranspordi väljakutsed ja võimekus

Millised on Eesti lennukaubanduse laienemise võimalused ja potentsiaalsed turud

EERO PÄRGMÄE, Tallinna Lennujaam, turundusdirektor

UUS! Eesti kui kauba sihtpunkt ja vahepeatus

TARMO KÜNNAPUU, DHL Global Forwarding, Balti riikide lennuvedude juht

Meretransport – mereväravate väljavaated

Sadamate võimekuse ja kaubamahtude analüüs

VIKTOR PALMET, Eesti Sadamate Liit, tegevjuht

UUS! Millised on Eesti mereväravate väljavaated praegu ja lähiaastatel

PEETER OJASAAR, DFDS A/S Eesti filiaali juhataja

UUS! Pärnu kui regionaalse sadama hetkeseis ja arenguperspektiivid

KASPAR KOKK, Pärnu Sadam, nõukogu liige

Innovatsioon ja arendused logistikas

Aasta Logistikategu 2016

ANNA OMA HÄÄL! www.logistikauudised.ee

• Lühike ülevaade konkursi ajaloost ja 2016 aasta kandidaatidest

TÖNIS HINTSOV, ProLogi juhatuse liige

• Kolme parima võistlustöö tutvustus

• Aasta Logistikategu 2016 välja kuulutamine ja parimate autasustamine

VEEL AINULT NÄDALA LÕPUNI SOODUSHIND, kuni 4. november k.a
289€+km/osaleja ja alates 3 inimesest ettevõttes 220€+km

Tavahind 350€+km ja alates 3 inimest ettevõttest 250€+km

Täienenud programm ja registreerumine: **www.logistikauudised.ee**

Rohkem infot anu.soomets@aripaev.ee või tel 516 4397

Korraldajad:

Äripäev

Logistikauudised.ee

Koostööpartnerid/toetajad:

PROLOG
EESTI ODU JA TÄNNEKALASTE JOHTAMISE ÜHIS

omniva

RRK
Logistikapargid

KREDIIDIINFO
AN EXPERIAN COMPANY

Energia- konverents 2016

16. november 2016

Tallinna Loomaia Keskonnahariduskeskus

REGISTREERUNUD JUBA PEA 100 OSALEJAT!

9:00 **Registreerimine ja hommikukohv**

9.45 **AVASÖNAD MODERAATORILT**

MARKO TIIMAN, advokaadibüroo GLIMSTEDT partner

10:00 **EUROOPA ENERGEETIKA ARENGUD JA TULEVIK**

Esineja kinnitamisel

10:30 **EUROOPA ENERGIATURGUDE TEGELIKUD ARENGUD**

EINARI KISEL, Maailma Energeetikanõukogu Euroopa regiooni juht

11:00 **Kohvipaus**

11:30 **ENERGIAMAJANDUSE ARENGUKAVA 2030**

ANDO LEPPIMAN, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi energeetika ja ehituse asekanter

12:00 **VADE EESTI ENERGIAPOLIITIKALE**

TARMO OLGO, Riigikontrolli peakontrolör

12:30 **EESTI ENERGIA ARENDUSPROJEKTIDE OLEVİK JA TULEVIK**

MARGUS VALS, Eesti Energia juhatuse liige

13:00 **Lõuna**

14.00 **PANEELARUTELU: EESTI GAASITURU UUS TÕUSU(L)OOTUS**

ANTS NOOT, Eesti Gaasi tegevjuht

KALLE KUKK, Eleringi strateegiajuht

HEIKI ENOK, Green Gas Energy omanik

14.45 **PANEELARUTELU: KUIDAS TAGADA TAASTUVENERGIA
JÄTKUSUUTLIKKUS PÄRAST 01.01.2018?**

MARTIN KRUUS, Nelja Energia juhatuse esimees

PRIIT UUEMAA, Graanul Invest juhatuse liige

ANDRES MEESAK, Eesti Päikeseelektri Assotsiatsiooni juhataja

15.30 **PANEELARUTELU: TULEVIKU VÕRGUMODELID, TARBIJAST
TOOTJAKS, VÕRGUTEENUSE TURU LIBERALISEERIMISE
VÕIMALIKKUS**

PEEP SIITAM, Pakri Energy Island OÜ juhatuse liige

TARMO MERE, Elektrilevi juhatuse liige

IMBI JÜRGEN, GLIMSTEDT'i vandeadvokaat

16.15 **Päeva kokkuvõte**

Konverentsi hind on 379 eurot km-ta (454,8 eurot km-ga).

REGISTREERIMINE JA LISAINFO:

harro.puusild@aripaev.ee või telefonil 5193 5524

www.toostusuudised.ee

pood.aripaev.ee/energiakonverents-2016

Toetajad:

Green Fuel Energy
Energia, mis teenib tulu

ABB
Power and productivity
for a better world™

Korraldajad:

Äripäev

Tööstusuudised.ee

GLIMSTEDT

ASUTAMISDOKUMENDID

Ettevõtte asutamisel tuleks põhikiri hoolikalt läbi mõelda

Põhikirja koostamisel ära lähtu ainult etteantud mallist, vaid mõtle ka oma ettevõtte vajadustele ja tulevikule.

LIANA ALLAS
kaasautor

Põhikiri – kellele seda veel vaja on? On ka niimoodi küsitud firma loomisel, teavad rääkida need, kes loomisprotsessiga oma ameti tõttu kokku puutuvad. On olemas hea äriidee, toode, teenus ja suur tahe alustada tegevust. Ainus, millele mõtlemine on jäänud tagaplaanile, on just seesama põhikiri, millele ei saa kuidagi.

Ettevõtte asutamine ei ole kunagi olnud nii lihtne kui nüüd – on vaja ainult ID-kaarti ja internetiühendust. Piisab ettevõtjaportaali sisenemisest ja avalduse ning asutamisdokumentide allkirjastamisest. Kui ettevõtet asutab üks isik, on protseduur lihtsam – tuleb koostada lihtsalt asutamisosus ja põhikiri. Kui asutajaid on mitu, peavad nad omavahel kokku leppima asutamislepingu tingimused, mis on ka põhikirja osa.

Nii mõnigi kord koostatakse põhikiri formaalselt, äriregistris süsteemi etteantud kohustuslike punkte täites. Ernst & Young Baltic ASI jurist Elis Prangli tõdes, et on neid, kes ei ava põhikirja hiljem enam kunagi.

Väikefirma Taio Trade ainuomanik ja juhatuse liige Age Luha tunnistas, et pole alates ettevõtte loomisest 2006. aastal põhikirja rohkem vaadanud. Küll aga märkis ta, et kui tekib vajadus äripartneri järele, siis tehakse muudatused põhikirjas ja reguleeritakse väga täpselt osalus, vastutus ja ülesanded. Seda soovib ka Prangli, sest põhikiri on ettevõtte siseregulatsioon. Hiljem võib tekkida palju küsimusi ja vaidlusi.

Asutaja otsus peab kirjas olema

Tegelikult tasukski võtta aega ja mõelda enne läbi, mida põhikiri endast kujutab, milleks teda vaja on ja mida sinna kirjutada. Prangli sõnul on meie seadus üles ehitatud nii, et see ei anna kõigile küsimustele vastust. Asutaja peab ise otsustama ja see otsus peab kuskil kirjas olema. Hea võima-



▲ Havi Logistcs OÜ tegevjuht Roger Allas nentis, et nende põhikiri on üldsõnaline, kuid selle kõrval on täpsem sisemist korda reguleeriv dokument.
FOTO: ANDRAS KRALLA

lus on põhikiri. Küsimus on, kas ära märkida miinimumnõuded või olla põhjalikum.

Põhikiri ei olegi nii oluline ehk tegevuse alguses. Olukord muutub teiseks siis, kui on vaja teha otsuseid, kui firmal on läinud hästi ja ees seisab kasumi jaotamine. Või vastupidi – tuleb likvideerida ja vara jagada. Mõlemal juhul loeb osaniku või aktsionäri hääl. Üldjuhul on sõnaõigust rohkem sellel, kellel on suurem osalus.

Mõni asutaja ei soovi põhikirja kohe kõike sisse kirjutada põhjusel, et see on kättesaadav kolmandatele isikutele. Havi Logistcs OÜ tegevjuht Roger Allas nentis, et nende põhikiri on üldsõnaline, aga selle kõrval on loodud ettevõtte sisemist korda reguleeriv dokument. See vaadatakse üle korra aastas ja täiendatakse või tehakse muudatusi, kui vaja.

Väikefirma Flowtime OÜ kaasasutaja Kaspar Kruup sõnab samuti, et põhikiri on neil üsna lühike, aga selle kõrval on detailsem osanikevaheline sisedokument. Sellis-

PANE TÄHELE
Viis soovitus põhikirja koostamisel

Võta aega ja mõtle kõik firma asutamise ja põhikirjaga seotud punktid põhjalikult läbi.

Vaata aeg-ajalt põhikiri üle ja tee muudatusi, kui vaja.

Privaatsema siseinfo jaoks loo põhikirja kõrval eraldi dokument.

Loo vabatahtlik reservkonto ja märgi see ka põhikirjas ära.

Sinu ettevõtte on vara ja omand nagu kõik muu – mõtle, kellele tahaksid selle jätta, ja kirjuta see põhikirja sisse.

Kindluse mõttes saab põhikirja sisse kirjutada ka selle, kes surma korral juhtimise üle võtab või kellele ettevõtte kunagi kuuluma hakkab.

ne toimumisviis langeb kokku Elis Prangli soovitusel koostada põhikirja kõrval siseregulatsioon, mis jääks ettevõtte siseasjaks ja võõra silma eest varju.

Prangli juhib tähelepanu erinevusele Eesti ja välisfirmade vahel – paljude riikide ettevõtetes reguleeritakse põhikirjaga ära kogu vastutus ja kõik suhted kuni viimse detailini. Need põhikirjad on mahukad, vähemalt 20–30 lehekülge. Pika ajalooga tuntud ettevõtted uuendavad ja kohandavad oma põhikirja vastavalt vajadustele.

Mõtle tulevikule

Üks fakt, mida põhikirja kohta vähem teatakse, puudutab kohustuslikku reservfondi. Justiitsministeeriumi kodulehelt selgub, et alates 1. jaanuarist 2011 ei ole osaühingu reservkapitali moodustamine enam kohustuslik. Enne seda asutatud ettevõtetel on võimalik teha põhikirjas muudatus ja kaotada varem kohustuslik olnud reservkapital.

Prangli sõnul teatakse vähe ka seda, et vabatahtliku reservfondi saab moodustada omakapitali miinuse katmiseks. See on soovitus eelkõige Eestis tegutsevatele ettevõtetele, kelle emaetevõtte on välismaa äriühing. Muudatusega põhikirjas saab luua vabatahtliku reservfondi ja sinna sisse makseid teha. Kui ettevõtte ei lähe hästi, siis on hea, kui põhikirjaga on loodud vabatahtlik reserv, kuhu emaetevõtte võib igal ajal teha sisse makseid.

Mõnikord võib firmat tabada ootamatus – omaniku, osaniku või aktsionäri haigus või lausa kaotus. Firma on omand ja kui omanikku enam ei ole, läheb firma samamoodi pärimisele nagu muu maine vara. Vaevalt, et keegi firma loomise hetkel maist elust lahkumisele mõtleb, aga kindluse mõttes saab põhikirja sisse kirjutada ka selle, kes siis juhtimise üle võtab või kellele ettevõtte kunagi kuuluma hakkab. Põhikiri on ju allkirjastatud dokument, mis väljendab allakirjutanu tahet.

WERNECO



Projekteerimine
Projektijuhtimine



Hakkeahjud



Konteinerkatlamajad



Murutraktorid



Kalorifeerid



ALVAN BLANCH

Priit Värnomasing:

priit@werneco.ee, tel +372 5801 3334, www.werneco.ee

KUUMTSINKIMINE

www.GALV-EST.ee

Teeme raua korrosiooni kindlaks

093 330 53 ☎

1 EESTIS

KOMMENTAAR

Kiired teed
võidavad aega

Ilma turvaliste, kiirete, mugavate ja läbimõeldud ühendusteta pole põhjust rääkida majanduse edendamisest või kodanike heaolu suurendamisest.

Tallinna ja Tartu vahemaa on 185 km. Viies lõpuni kiirtee ehituse ja tõstes kiiruspiirangut vaid mõnevõrra ehk tasemele 130 km/h (sarnaselt Leeduga) toome inimesed sihtpunkti vaid tunni ja 25 minuti-ga. Praegu sõidetakse igal tööpäeva hommikul Viimsist Tallinna tööle umbes tund aega, kui mitte rohkem. Ühe uuringu järgi on eestlased keskmisena teel umbes 50 minutit päevas. Arvestades meie riigi suurust ei ole see asi, millega uhkustada.

Kas oleksime mõnikümne aastat tagasi osanud mõelda, et läheme nädala-vahetusel Kölni muuseumisse või hoopis Veneetsiasse õhtust sööma?

Just sellist ajaviitmist ja meelelahutust võimaldab praegu kiirete ja odavate ühenduste olemasolu Saksamaa ja Itaaliaga ning nende riikide kiirteed, mis võimaldavad vahemaid läbida oluliselt kiiremini ja mugavamalt.

Ääremaastumise vastu

Me oleme väike riik, mis ühest küljest muudab meid väga kalliks ja ebahuvitavaks turuks, kuid teisalt annab see meie võimaluse teha kiireid ning innovaatilisi otsuseid. Kattes Eesti kiirteede võrgustikuga lahendaksime muu hulgas ka suure osa ääremaastumise muresid.

Tekitaksime olukorra, kus kõik meie inimesed võidavad määramatus koguses aega (loovad vabanenud ajast majanduskasvu) ja teisalt annavad võimaluse üha globaliseerivas maailmas meelitada meie territooriumile uusi turiste, ettevõtteid, transiidikoridore jne.

Vajame transpordiministrit

See kõik ei ole odav ja ka kindlasti mitte lihtne, aga see oleks valdkond, mille arendamisel on põhjendatud ka riigi laenukoorma suurendamine või võlakirjade emiteerimine. Raha on praegu maailmas odavam kui eales varem, aga meil ei ole häid mõtteid, mida sellega peale hakata. Seadkem siis eesmärgiks, et teel oldud aeg väheneks aastaks 2050 vähemalt kaks korda. Praegu see pigem suureneb pidevalt.

Transport on valdkond, mis vajab poliitilist ja riiklikku lähenemist, planeerimist ning kureerimist. Loomes transpordiministri ametikoha ja seame selle valdkonna prioriteediks.

Transport puudutab igaüht iga päev. Me ei tohi teha seal rumalaid või ebaõigeid otsuseid, oleme selleks liiga väikesed ja liiga vaesed.

SVEN SOOMUSTE
ettevõtja



Seadkem eesmärgiks, et teel oldud aeg väheneks aastaks 2050 vähemalt kaks korda. Praegu see pigem suureneb pidevalt.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised -
ostukeskkond privileeg aripaev.ee ja
soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastoid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võtte pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Meie reliikvia on nutikus

Laiskuse edasiviivat jõudu oleme märganud kõik - nutitelefoni mugavus on sedavõrd erakordne, et me mitte ainult ei tee asju kiiremini, vaid teeme ka palju rohkem, ja teeme kogu aeg.

Me oleme uppumas nutimaailma, sest see on nii haarav ja innustav. Meile tundub, et just nende trendide pärast on Eesti tõeliselt nooruslik neti- ja nutiriik. Kuid kas ikka on? Tarbija küll, kes viib raha riigist välja, kuid kas Eesti on ka neti- ja nutiväärtuste looja, kes toob riiki raha sisse?

Meil on just seda vaja. Mida me selleks teha saame? Loomulikult on inimeste koondumine kuhugi ja keskendumine millelegi rahalõhnaline asi. Kohta, kus on turg. Olgu nutitelefonidesse või metropolidesse. Linnades on just seepärast võimalik rohkem teenida kui maal, sest seal on rohkem potentsiaalseid kliente. Meie peame kolima virtuaalmaailma metropolidesse. Oleme tegijad tuiksoonel, mitte pärapõrgus.

Internetis on võimalik rohkem teenida kui füüsilises maailmas. Suured jaeketid on sunnitud otsima parimaid asukohti, samuti kohvikuketid, nt Starbucks. Ja maksma asukoha eest palju raha. Turule sisenemise barjäär on meeletu. Neti- ja nutimaailmas seda nii sugusel kujul ei ole.

Eelised ja võimalused

Siin tulevadki mängu Eesti eelised ja võimalused. Nutikas ärimaailmas on meil võimalik tavapärastest barjääridest kiiresti üle hüpata. Igaüks saab uksest sisse astuda ja kui ta on tegija, saadab teda edu. Minna sinna, kus talle on kõige kasulik. Olla seal, kus on rahvas. Oma tunnete ja soovidega. Kuigi füüsiline asukoht on samuti tähtis, miks muidu on TransferWise Londonis. Siiski on



KAIDO SAAR
Bigbanki juht

Meil on vaja, et lahendused mitte ainult ei sünniks siin, vaid ka jääks siia.

meil võimalik luua lahendusi, millel on maailmas arvestatav tulevik, just siin, kodus.

Samas ei saa salata, et füüsiline ja virtuaalne maailm on kaasajal mitme tahu pealt omavahel konfliktis. Riigid ei võitle mitte ainult parimate inimeste pärast (nagu firmad võitlevad parimate töötajate eest, tehes regulaarselt parimaid pakkumisi kõige nutikamatele), vaid ka parima kultuurilise, emotsionaalse ja seadusandliku keskkonna nimel.

Endine Suurbritannia rahandusminister George Osborne ütles Financial Timesile, et Briti referendumil järel tuleb investorite usalduse taastamiseks parandada riigi konkurentsivõimet. Ta plaanis muu hulgas langetada praegust 20%-list ettevõtete tulumaksumäära 15%-le.

Financial Times märkis, et avaldus ei meeldi ilmselt Briti valijatele ja Euroopa rahandusministritele. Majanduskoostöö organisatsioon OECD leidis hiljutises sisearuandes, et maksuseaduste lõdvendamine teeks Ühendkuningriigist "tõelise maksuparadiisi". Nutimaailm on aga tõeline äriparadiis just sellepärast, et see loob eeliseid neile, kes ei ole näiteks Suurbritannias sündinud ega oma seetõttu juba sünni hetkest kodukohaeelist.

PKC Eesti Keila tehase sulgemise teatega aasta algul sai Eesti kui edukas allhankemaa tõsise hoobi. Meil ei ole allhanke pakkujana enam olulisi eeliseid. Kuid kas meil on eeliseid olla tõeline virtuaalmaa? Oleme siin justkui edu saavutanud. Asjad ei pruugi olla nii, nagu need paistavad, ja kui ka on, saame reaalsust või virtuaalsust ise soovi korral muuta. Nutikas inimene mitte ei kohane olukorraga, vaid muudab olukordi.

Valitsusjuhid on korduvalt

kutsunud ettevõtjaid üles keskenduma suuremat lisandväärtust tootvatele tegevustele. President Toomas Hendrik Ilves on olnud nii siin kui ka sealpool piiri tehnoloogia võimaluste eestkõneleja ja noorte eestlaste innustaja-tunnustaja. Kuid kas me seame ka endale piisavalt suuri sihte? Kas idufirma tegemine ja piisavalt edukaks osutumise korral kohe Eestist minema rändamine on see, mida tahame? Kas varajases arengufaasis *start-up*'i mahamüümine suurele väliskorporatsioonile on see, mida tahame?

Me ei taha olla enam odav allhankemaa. Aga kas selle asendamine virtuaalmaailma allhankemaaga on see, mida tahame? Peaks sihtima ka seal kõrgema väärtuse tootmist.

Sihime kõrgemat kohta

Pangandusmaailmas ilma tegevad ettevõtted kolivad otsejoones Londonisse, IT-firmad Silicon Valleyisse, sest seal on äri- ja tegutsemiskeskond parem. Kui nad on sinna jõudnud ja väärtust kasvatanud, müüakse nad ruttu maha. Seda me tegelikult ei vaja.

Legendaarse Spotify nimes on AB, mis viitab Rootsile. Pea-kontor asub Stockholmis siiani, ei ole ära kolinud. Sama lugu on Klarna ABga. Äri juhitakse Rootsist, kuigi harud on üle maailma laiali. Me ei vaja mitte seda, et teeme Uberile maksude kogumise lahenduse ja siis müüme selle neile maha, vaid seda, et järgmine Uber sünniks siin ja jääks siia ka elama. Oleks resident ja e-resident.

Meil on vaja tänasele olukorrale täpselt vastupidist trendi, mida tuleb seadustega soodustada. Nutika Eesti nutikate seadustega. Selleks, et lahendused mitte ainult ei tekiks siin, vaid ka jääksid siia.

KOMMENTAAR

Tee ise nii, nagu teised võiksid teha

Hea ja sõbralik teenindus on osa kogemusest, mida soovib igaüks tunda nii restoranis, hotellis, kohvikus kui ka poekassas. Eesti üldist teenindustaset peetakse paraku pigem kehva-poolseks.

Eestis on levinud arusaam, nagu oleks teenindajatöö eelkõige midagi noortele – neile, kes on äsja alustanud tööelu ega leia kogemuste puudumise tõttu mujal teenistust. Seda mõtteviisi süvendab teenindussektori suhteliselt madal töötasu. Mujal maailmas ei domineeri valdkonnas kaugeltki noored. Saksamaal on restoraniteenindajate keskmine vanus valdavalt kõrgelt üle meie oma. Teenindajana töötavad pigem keskealsed inimesed ja nad on selle üle uhked, et saavad seda tööd teha.

Jääks õige inimeseks

Meie teeninduskultuuri madal tase ei ole põhjustatud üks-

ULVI PARKSEPP
Hilton Tallinn Parki
personalijuht



Kiida teenindajat, tunnusta teist inimest tema töös. Hea sõna tuleb alati ringiga tagasi.

nes teenindaja keskmisest vanusest. Kõik algab mõtteviisi muutusest ühiskonnas, selles on oma roll nii teenindajal, kliendil kui ka tööandjal. Saame olukorda muuta eelkõige teenindajaameti materiaalse ja emotsionaalse väärtustamise kaudu.

Meie teeninduskultuuri viiks palju edasi juba see, kui jääksime ka kliendina inimeseks ning jälgiksime lihtsat põhimõtet: käitu teistega nii, nagu sa tahad, et sinuga käitutaks.

Teeninduskvaliteedi hea taseme saavutamisel on oluline roll ka haridusel. Seda mitte üksnes koolikäimisel, vaid samuti kodust ja ühiskonnast saadavatel eeskujudel. Kahjuks kohtan harva tööle kandideerijat, kes näeks endal tulevikku professionaalse teenindajana. Tavaliselt soovib noor kohe juhiks saada ning kõrget palga teenida. Ei osata näha, et juhiks ei sünnita, vaid et juhtimisvõimekuse saavutamiseks on vaja kõvasti tööd teha ning kogemusi omandada.

Hiljuti intervjuerisin noort meest, kes teatas uhkusega, et soovib saada meisterlikuks kelnneriks, kelle pärast tipprestoranid võistlevad ja kliendid tagasi tulevad. Just sellise suhtumisega kelnner võib ühel päeval hotelli või restorani juhtida.

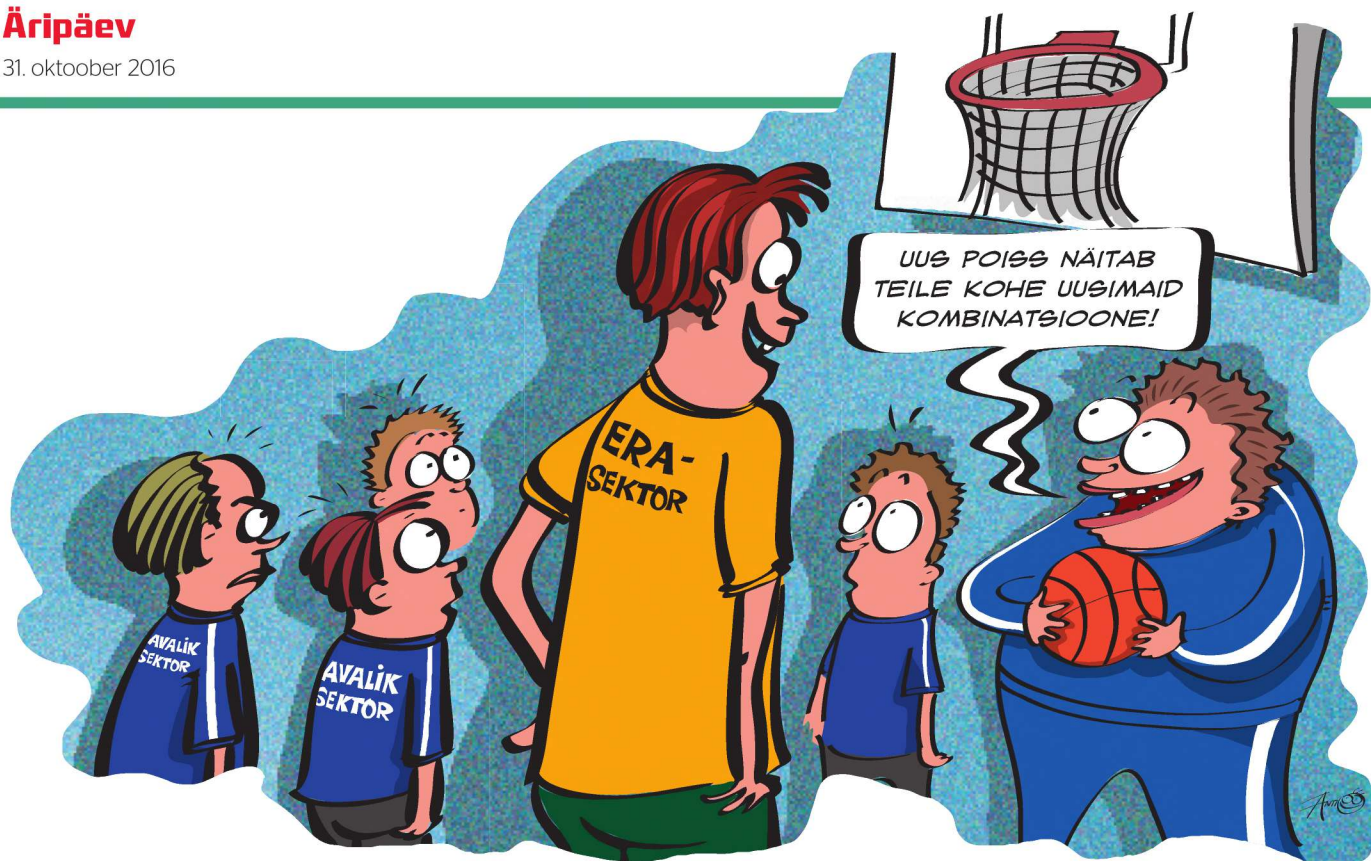
Teenindajatöö maine tõstmisel on oluline roll ka teenindusettevõtetel. Organisatsioon-

nid peaksid rohkem endilt küsima: mida on meil oma töötajatele lisaks töötasule veel pakuda? Kuidas meelitada inime- ne enda juurde tööle? Kuidas teda motiveerida, et ta ka hõime naeratades tööle tuleks, mitte ei lahkuks pärast esimest palgapäeva?

Mõtteviisi muutus

Teeninduskunst on õpitav, kuid parima kombinatsiooni annavad teadmised koos ande ja loomupäraselt positiivse suhtlemisoskusega. Kõige aluseks on soov seda tööd teha ja oskus teenindusprotsessi nautida ning väärtustada. Loomulikult ei saa ka kahepoolse austuseta – kiida teenindajat, tunnusta teist inimest tema töös, ja uskuge, see hea sõna tuleb ringiga tagasi.

See on väike samm, kuid osa hoopis suuremast pildist, aidates kaasa üldisele mõtteviisi muutusele.



JUHTKIRI

Head mehed kibelevad riigisektorist minema

Äripäevale meeldiks, kui erasektori kogemus avalikust sektorist nii ruttu jalga ei laseks.

Avalik sektor vajab erasektori kogemust nagu õhku. Teravat pilku, kriitilise sõnasutamise võimet, oskust raha lugeda. Võimet ja tahet asjad päriselt ära teha, mitte ainult seletada, kuidas või miks ei saa.

Taavi Kotka lahkumise järel majandusministeeriumi asekancleri kohalt ei meenu esimese hooga ühtegi sõnakamat erasektorist tulnud tegijat, kes veel riigipalgale toimetama jääks. Küll aga jäävad meelde need mõjusa erasektori kogemusega mehed, kes on riigi heaks mõnda aega toimetanud, mäletamist väärt jälje maha jätanud – ja erasektorisse tagasi läinud. Kus väljakutsed tunduvad tõelisemad, on võimalik asju kiiremini ära teha – ja pole ka tunnet, et jooksed peaga vastu seina. Ka sissetulek on muidugi suurem.

Osa asju jäi pooleli

Erasektori kogemus ja võimalus sinna tagasi minna on andnud nii Kotkale kui ka näiteks Erkki Raasukesele vabaduse sõnastada avaliku sektori kitsaskohti konkreetsemalt ja avaramalt kui neil, kes peavad riigiametnikuna eelkõige muretseda oma koha säilimise pärast. Raasukese mõttepaber 2013. aastast ehk riigiettevõtete efektiivsemaks muutmise plaan on siiski siia-

maani ellu viimata. Vedeleb niisama sahtlis. Tagantjärele ja irooniaga pooleks tundub juba selle valmiminegi suur asi. Aja jooksul on Raasuke lähenenud hoopis Äripäevale, kes soovib riigiettevõtete erastamist. Minister Kristen Michal toimetab riigi käest ära pisemat ja vähem tähtsat kraami, poliitiliste huvidega koormatud riigiettevõteteid ja dividendilehmi hoidub aga puutumast.

Raasukese juba LHV Grupi juhina antud intervjuu Eesti Ekspressile sõnastas riigisektori hädad nii avarapilguliselt, nagu seda pole Eestis ilmselt varem tehtud. Kehv juhtimine, kõlas lühidalt see karm diagnoos, mis tekitas palju vastukaja nii riigi- kui ka erasektoris. Ent kas see riigi majapidamises midagi muutis?

Ehk küll ka Taavi Kotkal jääb hulk asju pooleli, on tema roll e-residentsuse eestvedamisel olnud märkimisväärt. Kas sellest saab suur edulugu maailmas, nagu Kotka on unistanud – seda me veel ei tea. Äkki saab! Maha jääb ka nii mõnigi probleemipundar: lairibavõrgu igasse metsakülla ulatamise raskustest kirjutas Äripäeva alles hiljuti. Ka maksuameti – samuti erasektoris siirduva – peadirektori Marek Helmi suure eesmärgina sõnas-

tatud tuludeklaratsioonide kaotamine on esialgu vaid eesmärk, ehkki riigiasutuse kohta on maksuamet olnud üks päris eesrindlik üksus.

Korruptsiooni sümboliks saanud maanteeameti juhtimise üle võtnud Aivo Adamson on samuti erasektoris tagasi, Starmanis nimelt. Adamson on olnud ehk vähem sõnakas kui karismaatiline Kotka või iga sõna kaaluv, kuid seda kaalukamaid mõtteid väljendav Raasuke. Riigisektorit oluliselt kritiseerimata tegi Adamson vajalikud asjad lihtsalt ära ja andis siis erasektori kutssele järele.

Tehke riik paremaks

Adamsoni järglane Priit Sauk tuli, muidugi, samuti erasektoris, SRV Ehituse ASi juhi kohalt. Temast pole avalikkus suurt midagi kuulnud. Ka Andrus Ossip, kunagine G4Si juhatuse esimees, praegune Elroni juht, taandus pärast suhtekorraldajate tõhusal kaasabil läbitud rongiliikluse riigistamise järgseid kriisikommunikatsiooniristseid mugavustsooni ega osale avalikus debatis üldse. Äripäev aga ootab, et erasektori kogemusega mehed riigisektorit paremaks teeksid, mitte seal niisama vaikelt oma aega täis ei tiksuks.

ÄRIPÄEV EETRIS

Miks avalik sektor peletab?

Avalik sektor ei tundu erasektorst tulijale olevat see koht, kuhu pikemaks ajaks püsima jääda. Äripäeva ajakirjanikud arutlevad selle üle, mida erasektori kogemusel on riigile anda ja miks ei taha ettevõtjakogemusega mehed riigi leivale püsima jääda.

► Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

57

protsenti ehk 13 miljonile eurole kahanes Eesti Energia puhaskasum kolmandas kvartalis. Kontserni käive oli kokku 170,6 miljonit eurot, käibe langus pidurdus.



Ehitusuudised.ee

Värsked
uudised
ehitus- ja
kinnisvara-
sektorist

KAANON
KINNISVARA

**KINNISVARA
HINDAMINE
NÕUSTAMINE**

Tartu | Tallinn
735 0850 | 665 9585
www.kaanon.ee

Probleemsete
firmade
likvideerimine

**Hinnad
al. 199 eur**

www.firmavabaks.ee



wasp project

Valmisfirmade müük,
äri- ja mittetulundus-
ühingute asutamine

Firma kätte 24H jooksul!
Suur nimevallik!

www.wasp.ee info@wasp.ee
tel 677 0155 mob 51 12 061

REPLIIK

Riigivara haldamise võiks jagada erafirmade vahel

Tänapäeval on paljudel kinnisvarafirmadel olemas kutsetunlustustega haldajad. Sarnast mudelit võiks kasutada ka riigi vara haldamisel.

Riik võiks riski hajutamiseks jagada 75% oma vara ära mitme kinnisvara haldava firma vahel. Näiteks seitsmeprotsendilise teenustasuga üürituludest. Kui riigi vara haldamisega tegeleb riigifirma, siis on sellega alati segadus.

Võib-olla on õppust võtta sellest, kuidas toimetati nõukogude armeest järele jäänud varaga pärast seda, kui sõjaväe-

MAREK KERNA
Grand Kinnisvara juht



» Kui riigi vara haldamisega tegeleb riigifirma, siin on sellega alati segadus.

lased 1994. aastal kohvrid pakisid. Maha jäid segaste omandisuhetega kinnistud. Vähegi äritegevuseks sobivad objektid läksid kohe igasuguste tegelaste kätte, kuigi nõukogude armee andis endised sõjaväeobjektid justkui Eesti Vabariigile üle. Vesilennukite angaari omandisuhete üle vaieldi üle kümne aasta.

Head näited

Osa objekte hakkas haldama erafirma. Firma tegi ettepaneku üürituludest laekuvatest summadest teenustasuna 7%

omale saada. Protsendiline suhe tehti eesmärgiga suurendada motivatsiooni võimalikult efektiivselt objektid kasutusele anda. Teenus sisaldas objektide pidevat jälgimist, hooldus- ja remonditööde korraldamist, üürilepingute sõlmimist ning üüriraha korrapärase laekumise kontrollimist. Praegu on 90% neist objektidest tsiviil- või militaarkasutuses, uuendatud ning korras. Head näited on Katariina kai, Miinisadam, Paldiski Lõunasadam, vesilennukite angaar (meremuuseum) jne.

AVISION

**Aitame
sõnumi
nähtavaks
muuta!**

www.avision.ee
+372 6307474
rent@avision.ee



Raamatupidamine
üle Eesti.

Teostame
raamatupidamist
kliendile sobivas
majandustarkvaras.

**MURETU
KVALITEETNE
REAALAJAS**

Võta meiega ühendust

www.amelloraama.ee

info@amelloraama.ee
tel 6 191 341

► Tallinna Vee tegevjuht Karl Heino Brookes rõõmustab aktsionäre küll heade majandustulemustega, kuid kohtuvaidlused külvavad investortesse ebakindlust.
FOTO: MEELI KÜTTIM

**TULEMUSED**

Tallinna Vee kasumil suur kasv

Tallinna Vesi teatas, et kulude vähenemise tõttu suurenes kolmanda kvartali puhaskasum rohkem kui veerandi võrra.

RAINER SAAD
rainer.saad@aripaev.ee

**Äripäev**

Kasumi kasv oli tingitud finantskulude vähenemisest, mida mõjutas peamiselt positiivne muutus SWAP-lepingute õiglasest väärtuses ning õiguskulude vähenemine. Ka käive kasvas ja seda vaatamata 2010. aasta tasemel külmutatud tariifidele.

Tulemused kasvasid

Tallinna Vee puhaskasum suurenes 28%, 6,53 miljonile eurole. Ärikasum oli 6,79 miljonit eurot, suurenedes 14,8% ehk 0,87 miljoni euro võrra. Ettevõtte brutokasumi kasv oli 4,9%, 8,38 miljonile eurole, ja see oli tingitud vee-, reovee- ja sademevee teenuse müügi suurenemisest ning kemikaali- ja tööjõukulude vähenemisest. See tasakaalustas vähenenud kasumit ehitus- ja asfalteerimisteenustest ning elektri- ja saasteasu kulu suurenemist.

Kontserni kolmanda kvartali müügitulu oli 15,6 miljonit eurot, mis on 10,8% rohkem võrreldes 2015. aasta sama ajaga.

Kuna ettevõtte tariifid on külmutatud 2010. aasta tasemel, sõltub põhitegevuse tulu, mida saadakse vee- ja reoveeteenuse müügist, muutus täiel määral tarbimisest. "Põhitegevust ei mõjuta peaaegu üldse hooajalisus. Ettevõtte ei oota tulevikus tarbimises olulist muutust. Minevikus on olnud rahulik tõus ning eeldatakse, et see jätkub," kirjutas Tallinna Vesi majandusaruandes.



1. osa 01.12.2016
2. osa 17.01.2017



Kristjan Sakk



459 € (km-ga 550,80 €)
kehtib kuni 04.11.16
Tavahind: 538 € (km-ga 645,60 €)

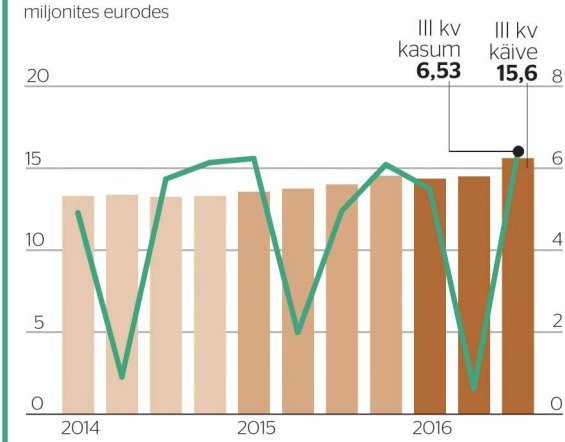
Exceli meistriklasse juhtidele 1. ja 2. osa

1. osa: Baasoskused Excelist, mis lihtsustavad juhi igapäevatööd
2. osa: Koolitus Exceli edasijõudnud kasutajale



TULEMUSED

Kolmanda kvartali kasum suurenes 28 protsenti



ALLIKAS: BLOOMBERG

0,68

miljoni euro võrra ehk 5 protsenti kahanes Tallinna Vee üheksa kuu puhaskasum võrreldes eelmise aasta sama ajaga. Samas kolmandas kvartalis oli kasum suurem kui aasta eest.

Era- ja juriidilistele klientidele osutatud veemüügi ning reovee teenuse tulu nii põhiteeninduspiirkonnas kui ka sellest väljaspool moodustas kogu kontserni müügitulu 79,1%. Müügituludest 6,2% tuli Tallinna linnalt saadavast sademevee kogumise süsteemide ja tuletõrjehüdrantide käigus hoidmise ja hooldamise tasust, 13,8% tuludest tuli ehitus- ja asfalteerimisteenustest ning 0,9% muudest töödest ja teenustest.

Ettevõtte ehitusteenuste, projekteerimise ja asfalteerimise tulud suurenesid kolmandas kvartalis 110%, 2,15 miljonile eurole. Tõusu põhjus oli toruehitusteenuste tulu suurenemine seoses mitmesuguste projektidega.

Tallinna Vee tegevjuht Karl Heino Brooks ütles tulemusi tutvustaval veebiseminaril, et kõnealusel segmendis on üldiselt marginaal väike, kuigi veefirma tegevus on seal kasumlik ning ettevõtte otsib jätkuvalt võimalusi, kuidas seal tulusid hoida ning kasvatada.

Kohtuistung novembris

Tallinna Veel on praegu vee hinna üle pooleli kaks kohtuasja. Vaidluses Eesti riigiga on jõutud välja rahvusvahelisse arbitraaži Pariisis, kus kohtuistung peetakse 7.–11. ning 14.–15. novembril. Otsus ei pruugi aga teatavaks tulla enne järgmist aastat. Järgmine kohtuistung, mis on kohalik, toimub eeldatavasti selle aasta lõpus. Üheksa kuu kestel ei ole kummaski vaidluses istungeid toimunud.

Aktionäridele on otsuse tulemus nagu kull või kiri. Ka Swedbanki analüütikud

on öelnud, et Tallinna Vee võiduvõimalus on 50%.

Musta stsenaariumi korral peab veefirma klientidelt rohkem küsitud tasu tõttu 43 miljonit eurot tagasi maksuma, veefirma jaoks positiivse stsenaariumi korral oleks võimalus nõuda kahjutasu vaidluse kestel hindade tõstmata jätmisest saadud kahju ulatuses. See summa oleks 73 miljonit eurot.

Kuid kõik ei pruugi ka nii must-valge olla, sest kohus võib otsustada ka mõne hübriidvariandi kasuks. Ehk näiteks jõutakse kompromissile, kus tagasiulatuvalt tarbijatele raha maksuma ei pea ning uusi tariife ka ei kinnitata.

Aksial leige reaktsioon

Tallinna Vee aksia reageeris kolmanda kvartali puhaskasumi 28%-lisele kasvule leigelt, tõustes esimesel kauplemistunnil 0,72%. Käive oli 20 000 euro ringis. Põhjus võib olla ka asjaolus, et investorid on kohtuistungi tõttu äraootaval seisukohal ega torma aktsiat kohe tulemuste peale ostma. Reedel leidis ka neid, kes suurema portsu aktsiaid maha müüsid. Näiteks investor Toomas müüs kõik enda 1400 aktsiat ära, viidates kohtuvaidlusest tingitud ebakindlusele.

Kuigi kolmanda kvartali tulemused kasvavad, olid üheksa kuu näitajad märksa nõrgemad. Ettevõtte üheksa kuu puhaskasum langes 5% ning müügitulu kasv oli 7,4%, jäädes alla kolmanda kvartali näitajale. Puhaskasumi langus oli seotud nii tariifivaidlusega seotud õigusabikuludega kui suurenenud finantskuludega.

TULEMUSED

Google’il oodatust parem kolmas kvartal

Google’i mobiili- ja video-reklaamiäriil läks kolmandas kvartalis Wall Streeti ootustega võrreldes paremini, kuid aktsia reageeris leigelt.

Google’i käive kvartalis oli 18,3 miljardit dollarit, analüütikud ootasid 18 miljardi suurusst käivet. Kasum ühe aktsia kohta oli 9,06 dollarit, mis ületas samuti analüütikute ootusi. Ekspertidid olid prognoosinud 8,64 dollari suurusst kasumit. Kuigi tulemused olid arvatust paremad, reageeris Google’i aktsia üksnes 1% suurusse tõusuga.

21 protsenti suures Google’i käive võrreldes eelmise aasta kolmanda kvartaliga.

Google’i peamine online-reklaamiäri jätkas kolmandas kvartalis jõudsat kasvu. Selle peamine põhjus on Google’ile kuuluva YouTube’i video- ja mobiilireklaamide mahu kasv. Samas märkis Google’i finantsjuht Ruth Porat, et kuna Google maksab reklaami eest rohkem kui paljud teised pakkujad, vähendab see paratamatult kasu minumbreid.

Ettevõtte on laienenud mitmesse uude ärisse. Google’i töötajate arv on viimastel kuudel kasvanud 3378 võrra.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga								
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,05	0,10	0,70	1,00	1,40	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,80	1,80	1,80	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	100
Krediidipank	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,60	0,90	1,00	100/200 (4)
BIGBANK	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,01	0,01
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
BIGBANK	-	-
BIGBANK	-	-
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,05	0,10	1,00	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,20	0,50	0,70	0,90	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaal panganduse klientidele; (4) internet pangas/kontoris (7) päevalõpu kontojaagilt. Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Roosikrantsi 2, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee

Versobank Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee

Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
Creditstar	EE3300110907	1.06.2016	1.12.2016	12,50%	kvartaalne	1000	3 000 000
Creditstar	EE3300110683	4.06.2015	4.12.2016	12,50%	kvartaalne	1000	12 500 000
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1000	4 000 000
luteCredit Europe A7	EE3300110881	24.05.2016	15.05.2018	14,00%	kvartaalne	100	1 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1000	5 000 000
Uvic	EE3300110782	27.11.2015	27.11.2018	10,00%	kvartaalne	1000	1 500 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1000	1 000 000

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

REKLAAM



FONDID

Avaron Asset Management

27.10

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Avaron Areneva Euroopa Fond D, EUR	13,34	13,08	13,08	11,04	2,03	1,89	4,02	7,96	65 249 113
Avaroni Privaatportfell B, EUR	16,58	16,58	16,58	2,45	4,73	4,92	5,84	6,52	10 928 258
Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond A, EUR	13,92	13,92	13,92	3,45	6,87	6,90	8,78	-	8 041 517

LHV Varahaldus

27.10

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,57	1,58	1,58	3,00	3,55	3,80	3,84	4,80	429 234 445
Pensionifond M, EUR	1,24	1,25	1,25	2,15	3,65	3,92	3,64	4,44	62 841 622
Pensionifond S, EUR	1,28	1,29	1,29	1,93	2,91	2,64	2,94	3,49	58 233 787
Pensionifond XL, EUR	1,36	1,38	1,38	3,46	3,69	4,02	3,94	5,36	107 578 939
Pensionifond XS, EUR	1,18	1,20	1,20	1,63	1,84	1,57	2,91	3,53	20 296 461
Taiendav Pensionifond, EUR	1,57	1,59	1,59	3,87	4,77	5,62	5,23	6,58	8 374 577
LHV Pensionifond 25, EUR	1,07	1,08	1,08	4,50	1,94	1,40	3,20	4,18	13 207 065
LHV Pensionifond 50, EUR	1,28	1,29	1,29	6,45	0,61	0,15	3,79	4,93	226 033 159
LHV Pensionifond Intress, EUR	0,93	0,94	0,94	1,59	2,17	1,90	1,94	2,86	4 395 289
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,71	1,72	1,72	10,08	-1,02	-1,28	4,89	7,07	4 659 147
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,80	0,80	2,16	1,92	1,40	1,53	2,64	547 447

LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	10,31	10,42	10,42	-	-9,06	-17,58	-3,61	7,49	12 036 428,55
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	8,88	8,97	8,97	14,65	-2,70	-0,60	1,81	2,34	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	5,73	5,73	5,73	14,65	-2,70	-0,61	1,82	2,34	3 486 990,58

Nordea Pensions Estonia

27.10

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,07	1,08	1,08	6,57	1,94	1,26	3,79	5,39	193 347 130,94
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,90	0,91	0,91	9,82	1,3	1,03	4,56	6,57	24 400 280,50
Nordea Pensionifond B, EUR	0,97	0,98	0,98	4,15	3,22	2,13	2,82	4,12	22 195 508,29
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,89	0,89	1,94	2,49	1,85	2,92	3,15	13 268 068,79
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	0,79	0,80	0,80	2,16	1,92	1,4	1,53	2,64	547 446,87
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	1,57	1,59	1,59	3,87	4,77	5,62	5,23	6,58	8 374 577,11

AS SEB Varahaldus

27.10

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
SEB Energiline Pf, EUR	0,84	0,85	0,85	9,78	1,74	0,43	4,52	4,96	45 008 943,41
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,91	0,92	0,92	1,78	1,40	1,16	0,71	1,28	59 215 937,11
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,87	0,88	0,88	5,64	2,41	0,76	1,68	2,27	24 482 708,61
SEB Progressiivne Pf, EUR	1,05	1,06	1,06	7,31	2,38	0,85	3,02	3,60	462 403 302,27
SEB Aktiivne Pf, EUR	1,39	1,42	1,41	13,13	0,42	0,75	5,56	8,13	8 881 877,85
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	0,79	0,80	0,80	4,01	2,84	2,00	3,80	4,21	1 989 642,48

Fondivalitsejate kontaktandmed

Avaron Asset Management Narva mnt 7D, B-korpus, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee

Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
AS SEB Varahaldus Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402
SEB Enskilda Equities Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Müüsin Tallinna Vee aktsiad

Olin juba varem otsustanud, et ootan kolmanda kvartali tulemused ära ja müün siis veefirma aktsiad.

Nagu kooselu, mille väljavaated on muutunud hapuks ja ebakindlaks, nii otsustasin ka mina end Tallinna Veest lahutada.

Kuna Tallinna Vee kohtuotsus on minule kui aktsionärile justkui kull või kiri ehk võiduks on 50/50 võimalus, siis tundub see liiga riskantne ning seetõttu otsustasin kõik oma aktsiad maha müüa.

Tegin tehingu reedel kell 10.20, müüsin kõik 1400 aktsiat hinnaga 13,9 eurot aktsia. Tehingusummaks oli 19 460 eurot, komisjonitasu 19,46 eurot. Kuigi müüsin aktsiaid alla ostuhinna 14,5 eurot, jään lõppkokkuvõttes ikkagi plussi, sest olen ettevõttelt kaks korda saanud kokku 2500 eurot dividende.

Kohtuveskid jahvatavad aeglaselt

Praegu on Tallinna Vee tariifid külmutatud 2010. aasta tasemel ning käib kaks kohtuvaidlust vee õiglase hinna üle. Kohut käiakse nii Eestis kui ka rahvusvahelises arbitraažis. Kuigi ettevõtte majandustulemuste üle nuriseda ei saa, tekitab peagi ilmsiks tulev otsus minus ebakindlust, sest laual on suured summad.

Kui kohtuvaidluses osutub võitjaks konkurentsiamet, võib rahaline kaotus Tallinna Veele olla 43 miljonit eurot. Samuti võib see tähendada seda, et vee hind langeb 29 protsendi võrra ning see tooks kaasa müügitulude languse.

Kui võitjaks osutub aga Tallinna Vesi, oleks võidusumma suurem kui reedeõhtune Eurojackpot – nimelt 73 miljonit eurot. Ehk siis see summa oleks vaidluse kestel hindade tõstmata jätmisest saadud kahjutasu.

Aktsia võib kukkuda ja rallida

Vaadates analüütikute prognoose mõlema stsenaariumi kohta, siis selgub, et aktsiaga on võimalik kas kõvasti raha teenida või palju kaotada. Tallinna Vee jaoks negatiivse otsuse korral võib ettevõtte aktsia hind kukkuda 6,3 eurole, positiivse stsenaariu-

» Ei ole välis-
tatud, et pärast
kohtuistungit
ostan Tallinna
Vee aktsiad
tagasi.

HIND

Aasta algusest on veefirma aktsia tõusnud 1,5%



mi puhul aga 18–19 eurole. Praegu kaupleb aktsia 14 euro peal.

Kuid välja on pakutud ka vahepealseid stsenaariume, näiteks antakse tariifivaidluses õigus ühele poolele, kuid kompensatsiooniküsimuses soositakse teist. Eesti riigi ja Tallinna Vee vaidluse põhiistung rahvusvahelises arbitraažis peetakse 7.–16. novembrini, kuid lõppotsust ei pruugi pärast seda kohe teada saada. Otsus võib avalikkuse ette jõuda alles järgmisel aastal. Otsus enam edasikaebamisle ei kuulu.

Üks dividendimaksja portfellis vähem

Tallinna Vee aktsia pole aastaga suuri liikumisi teinud ning selle näitaja järgi on tegemist stabiilse dividendiaktsiaga. Tallinna Vesi on tugev ettevõtte ja seda näitavad ka reedel avaldatud majandustulemused.

Kui Tallinna Vee kohal sellist kirvest ei ripuks, oleksin jätkuvalt igati rõõmus veefirma aktsionär. Ei ole välistatud, et kui kohtuotsus teada, ostan aktsiaid uuesti.



Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus

-0,03%

väärtus 263 018,23 eurot
75% aktsiad / 21% raha / 4% võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

LHV Group	1,84
Ryanair	1,24
iShares Europe Stoxx 600	0,1
Statoil	0,07
Tallinna Vesi	0
Olympic EG	0
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,06
Tallink	-0,22
Microsoft	-0,35
Apranga	-0,39
Apple	-0,59
Leroy Seafood	-1,1

Viimased tehingud

Müüs: 28. oktoobril 1400 Tallinna Vee aktsiat, hinnaga 13,9 eurot aktsia. Tehingusumma oli 19 460 eurot.

Ostis: 22. septembril 7 Inbanki võlakirja, hinnaga 1000 eurot võlakiri. Tehingu summa oli 7000 eurot, teenustasu 3,20 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.



EHITUS

Merko sõlmis lepingu Philip Morrisega

Merko Ehituse Leedu tütarettevõtte sõlmis ehituslepingu ühe suurima sigaretitootja kohaliku esindajaga selle tehase rekonstrueerimiseks ja laiendamiseks. Börsiteatest selgus, et 26. oktoobril sõlmisid Merko Ehituse kontserni kuuluv UAB Merko Statyba ja UAB Philip Morris Lietuva lepingu Klaipeda tehase rekonstrueerimise ja laiendusega seotud ehitustööde tegemiseks. Tööd hõlmavad peamiselt tootmishoone ja teenindava laohoone laiendamist. Lepingu maksumus on ligikaudu 11 miljonit eurot, millele lisandub käibemaks. Ehitustööd algavad tänavu novembris ning nende valmimine on planeeritud 2018. aasta jaanuari. Merko aktsia on sel aastal kallinenud üle 6 protsendi. Reedel maksis see Tallinna börsil pisut alla 9 euro.

PANE TÄHELE

Kasum kukkus. Šveitsi pank UBS teatas kolmanda kvartali puhaskasumi 60protsendilisest langusest. Põhjuseks toodi nõrk majanduskeskkond.

14 miljardit kadus turuväärtusest. Novo Nordisk andis kasumihoiatuse, aktsia kukkus 19 protsenti.

Jäi ootustele alla. Amazoni kolmanda kvartali kasum oli väiksem, kui analüütikud ootasid, käive vastas ootustele.

BÖRSIKAUBAD

Kütused	28.10	Värvilised metallid	27.10
USD		USD/t	
Nafta IPE, bbl	50,38	Alumiinium LME	1687
Nafta NYMEX, bbl	49,52	Vask LME	4783
Mootoribensiin, t	498,00	Plii LME	2075
Diislikütus, t	472,75	Nikkel LME	10320
Kerge kütteõli, t	466,00	Tina LME	20495
Masuut (1% väävel), t	301,50	Tsink LME	2357
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,068		
Põllumajandus	28.10	Väärismetallid	28.10
nael = 453,59 g		USD/unts, unts = 31,105 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	165,20	Kuld COMEX	1266,62
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	593,60	Plaatina NYMEX	968,25
Kakao NYBOT, USD/t	2724,00	Palladium NYMEX	616,98
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,50	Hõbe COMEX	17,60
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	397,75		

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,434	Singapuri dollar	SGD	1,521
Bulgaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,892
Hiina juaan	CNY	7,408	Šveitsi frank	CHF	1,084
Hongkongi dollar	HKD	8,474	Taani kroon	DKK	7,438
India ruupia	INR	73,014	Tai baat	THB	38,343
Jaapani jeen	JPY	114,390	Tšehhi kroon	CZK	27,022
Kanada dollar	CAD	1,461	Türgi liir	TRY	3,385
Korea won	KRW	1249,160	Ungari forint	HUF	309,230
Norra kroon	NOK	8,986	USA dollar	USD	1,093
Poola zlot	PLN	4,329			
Rumeenia leu	RON	4,504			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,8587

EUR/RUB ▼
68,6090

BÖRS

Tallinn

28.10

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,060	-1,85	1383	9,3	6,6%	0,61	0,9%
Baltika	0,306	-0,65	780	-	-10,0%	2,69	0,0%
Ekspress Grupp	1,310	-3,68	1983	8,7	9,3%	0,81	3,1%
Harju Elekter	2,590	1,97	544	12,8	6,1%	0,78	5,8%
LHV Group	7,740	1,84	369 480	11,3	19,0%	2,14	0,0%
Merko Ehitus	8,960	-0,44	4 887	17,1	7,6%	1,30	7,1%
Nordecon	1,250	0,00	0	44,1	0,5%	1,18	2,4%
Olympic EG	1,800	0,00	54 341	9,2	27,4%	2,51	8,3%
PRFoods	0,381	0,00	276	12,0	5,4%	0,65	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,040	0,00	0	-	-2,8%	1,33	0,0%
Silvano FG	2,330	0,00	0	6,5	33,6%	2,18	4,3%
Skano Group	0,480	0,00	0	-	-15,0%	0,48	0,0%
Tallink Grupp	0,905	-0,22	5 125	14,6	5,1%	0,75	8,8%
Tallinna Vesi	13,900	0,00	103 464	15,7	18,8%	2,94	6,5%
Tin Kaubamaja	7,960	0,25	13 771	11,4	17,0%	1,94	5,0%
Trigon PD	0,570	0,00	0	-	-4,4%	1,07	0,0%

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi ematötvõtja osa põhjal

Riia

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	4,13	0,00	18,7	0,3	-
Latvijas Gaze	8,40	0,00	7,1	0,5	-
Olainfarm	8,31	0,00	9,7	1,3	-

LHV Group ▲
+1,84%

TEO LT ▼
-0,11%

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised: www.aripaev.ee/bors
Turuülevaade: investor.aripaev.ee



BAUHAUSi kaubamajade kett on edukas ja laieneb Tallinnas!

Uus BAUHAUSi kaubamaja avatakse Rocca al Mares 2017. aasta kevadel. 14 000 m² suuruse müügipinnaga kaubamajas tuleb müügile üle 120 000 toote ehitus-, remondi-, sisustus- ja aiandustöödeks. Lisaks suurepärasele tootevalikule on BAUHAUSis ka mitmekesine teenuste valik ja professionaalne klienditeenindus.

Otsime teenindavat personali. Tule ja ole edukas koos BAUHAUSiga – kandideeri meile tööle!

Ootame lähiajal BAUHAUSiga liituma üle 150 uue töötaja, sealhulgas klienditeenindajaid, kauba vastuvõtjaid, kassapidajaid, infotöötajaid ja dekoraatorit. Pakume kindlat töökohta, mõnusat töökeskkonda, väljakutseterohekaid tööülesandeid ja häid karjäärivõimalusi. Liitu meie rõõmsameelse kollektiiviga!

Lisateavet leiad meie kodulehelt www.bauhaus.ee

BAUHAUS[®]

Teie spetsialist tööol, kodus ja koduaias.



BAUHAUS Tallinn Lasnamäe,
Tähesaju tee 8, 13917 Tallinn

BAUHAUS Tallinn Rocca al Mare,
Kaeravälja tn 3, 13516 Tallinn



RENAULT
Passion for life

Renault MÉGANE

PREMIUM eriseeria

Ärata kirg



Hind alates

14990€

Tehasegarantii 5 aastat või 100 000 km

Nüüd kohal ka unversalkerega

Renault MÉGANE Grandtour

Hinna sees: automaatne kliimaseade, esiistmete soojendus, „Edge Light“ LED päevasõidu- ja tagatuled, udutuled, kiirusepiirajaga püsikiirusehoidik, mäeltstardi assistent, 16" valveljed, valgus- ja vihasensor, Bluetooth® ühenduse ning USB ja 3,5 mm audiosisendiga raadio, elektrilised aknatõstikud, nahkkattega rool, reguleeritava kõrguse ja nimmetoega juhiiste, toonitud tagumised klaasid, metallikvärv ja palju muud. Hinnad sisaldavad käibemaksu. Pilt on illustratiivne. Pakkumine kehtib, kuni kaupa jätkub. Keskmine kütusekulu 3,7-6,0 l/100km, CO₂ emissioon 95-134 g/km.

Renault soovitatav **elf**

[f](#) [g+](#) [in](#) [abcmotors.ee](#)



TALLINN: Abc Motors AS - Paldiski mnt. 105, tel: 674 7700;
PÄRNU: Pereauto OÜ - Pärlimõisa tee 24, tel: 447 7300;
VILJANDI: Rael Autokeskus OÜ - Tallinna mnt. 97, tel: 433 0987;
HAAPSALU: Tradilo OÜ - Tallinna mnt. 73, tel: 473 1383;
RAKVERE: Wiru Auto OÜ - Kreutzwaldi 7, tel: 329 5560;